

Aditívó" (AK) : 1

1.

AK:1 Kovácsné, Marcsa Gizelle, 1920. Nagykónyi
/19 /szülei 1916-tól Kaposváron laknak/

AK:2 - lánya, Kovács Jolán, 1959.

Ak:5 Rostás Gyula, 1952. Pápa

/1955-től ben Kaposvárra költöznek/

1.

Kaposszentjakab - Kaposvár
oláh - cigánytelep

Gy: 1979/80 , Szapu Magda

AK: 1/ Kovácsné, Marcsa Gizella, 1920.
Nagykőnyi /Tolna m./
1916-tól lakik Kaposváron

2/ Kovács Jolán, 1959.

3/ Kovács Árpádné, Frigusk Jolán, 1935.

4/ Kovács Ibolya, 1960. km

5/ Rostás Gyula, 1955, Pápa
1955-ben Kvárre költöznek

6/ Rádai Katalin, 1911,
Tótkomlós - *lelt*

7/ Lakatos Györgyné, Rádai Zsófia, 1930

20.1.

Gy: Szapu Magda
Együd Árpád
1979. aug. 12.
Kaposzentjakab-Kaposvár
Cigánytelep /^{oldal}kolompátek/

- AK: Marcsa Gizella, 1920.
- 1. Nagykónyi /Tolna m./
1916-tól lakik Kváron
Kovács Jolán, 1917.
- 2. Joli, a lánya, 20 éves /
Kovács Alpiárdé, FÉKAL Jolán
- 3. Szomszédasszony, kb. 50 éves
1935.
- 4. ~~lány, kb. 20 éves.~~
Kovács Jolán, 1960.
- 5. Rostás Gyula, 1955, Pápa
1955-ben Kvárra költöznek
- 6. Rádai Katalin, 1911,
Tótkomlós /Békés m./ 2

Néphit

Halál, halott, virrasztás, tor, gyász

Virrasztás: "Három napig, este mentek az asszonyok és a férfiak is.
A hozzátartozók imátkoztak, az idegenek énekütek, ittjk"/1/
"Mesétek is"/2/
"Csak énekütek, nem mesétek!"/1/ -/Gy: az AK hallani se
akar a meséről, pedig, állítólag- jó mesemondó. A lánya
vitatkozik vele/
"Hosszu-meséket, szoktak" /2/
"Beások mesélnek! Azoknak más a törvényük" /1/
"Szomorú nótákat énekelnek"/1/
/gy: AK: 1 elmond cigányul egy imát /?/

Ima kb. így hangzik magyarul : "Meghalt szegény, Isten nyugosztalja,
Hagyott gyerekeket, a feleséget," /3/
"Cigányul imátkoznak, nem magyarul. Ha temetisik is van,
nem tudják magyarul elmondani még a Mi atyánkot se ezek"/3/
Gyász: "A lányok a hajukat kibontják, szabadon hagyják hat hétig.
A férfiak is hat hétig nem borotvákoznak. Nem is fésülködnek.
Bem énekünek, nem táncónak, nem mennek el szórakozni,
mosni se, varrni se/szabad/." /1,2,3,4 - egymás szavába
vágna/

Temetés: "Fődet dobnak utána a gödörbe: Isten veled. Már többet
fő nemgyűsz- mondják. Haza már nem gyűsz. /Cigányul is
mondja/" /3/

Visszajáró H: "Hisznek abba, hogy a halott visszajár.
Zörög, vagy ha kimegyünk, akkor meglássuk. Ugyanolyan alak-
ban, csak az ábrázotát nem lássuk. A régi ruhájába jár haza."
/3,1/

Elhárítás: "Misét szógátatni"/1/

"Fokhagymával keresztet rajzolni a falakra, söprüt a sarokba." / 2,3/

"Sót, kenyeret dobunk az ajtó felé, fokhagymát is /bentről/" /3,2,1/

Közben mond-" Vissza többet, ne gyere, az Isten vigyen, amēre vagy!" /3/ ják /mondja cigányul is/

A halott mellé tesznek: "Férfi:cigarettát, gyufát, aki pipázott-pipát, sört vagy bort üvegbe - melléje" /1,2/

^{2df.} "Pénzt a szemire, ujjábo - a ^{1-3df. (10. 27f. 02)} kezeujjába, ~~de még a lábo ujjábo is.~~ Mikor elvászik a halottat, akkor levesszük." /1,2,3/

A kezéből és a lábából amit kivesznek pénzt, az "minálunk megmarad, nem is vásárolják el" /3,4/

"Teszünk a zsebibe" /2/

"Hogy a tulvilágon legyen neki pénze" /4/

"Az bent is marad, hogy ha a tulvilágban jár, vegyen valamit magának," /1/

"Ott fönt a jó Isten van, nem? Meg a Szt. Péter, az vezéreli." /1,3/

" a bünös a pokolba kerül, elégetik"/3/

"Az Ur Jézus elejbe megy, Az Ur Jézus átvizsgálja a dolgait, hogy mit csinált itt a lenti földön. Ha hibásnak találja, akkor a Tisztítóba teszi." /1/

"Ha bünös, ez így van. Akkor a Jó Isten nem engedi be. Esőbe kiégeti, kifőzi és úgy engedik föl." /3/

"Nem, nem. Elsőbe az Ur Isten átvizsgálja a dolgait, hogy a lelki földön mit cselekedett. Milyen súlyos büne volt. Gyilkolt, rabolt," /1/

"Föl van írva nála." /3/

"Ha jónak látta, a jók közé dobja, ha nem, akkor a ?pokolba." /1/

"A másik szobában ott van az a Luciferi /nevet/, az a kirá-lyuk a pokolba." /2/

"Üstve főzi. Először tükön köll neki átjárni.- Ezeket a régi meséket a papámtól hallottam, 14 éves voltam. Ő mondta, hogy ne kövessünk el bünT. Ha el is követtünk, akkor menjünk el a templomba és gyónjuk meg le magunkat.

Ő mondta, hogy : Aki meghal, először is a izéhez kerül, a /nevet/ a Luci Ferkóhoz, a pokolba. Üstbe teszik, s akkor tükkel, égető-vasakkal szurják a testit. /tüzes/ És utánna kerül az Istenhő, s akkor engedik be a menyország kapujábo. Ha ledobta magaró a ...

Aki jól viselkedik, az egyenesen odakereül a mennyországba. Igen, a Szt. Péter, az engedi be.

Szokás volt az ujjai között is, meg a szemére is tesznek pénzt, lába /ujja/ között is. A két hüvelykujját /láb/ megkötik izével, ilyen spárgával. És szokás szerint pénzt azér tettek a szemére, hogy ne nyíljon ki. Azt aztán /a pénzt/ leveszik, szerencsére hagyják meg. # /5/

/ A pénzt az összekulcsolt ujjek közé és a lábujjak közé teszik. /

W Ha meghal egy rokon és az szerencsés volt, akkor a ruhájából, vagy amivel megkötik, abból a spárgából levesznek egy darabot és azt meghagyják szerencsének.

Kötés:

Elteszik zsebbe, hogyha valami baj történik, mondjuk egy lopás, vagy valami rendőrséggel kapcsolatos, akkor tesznek rá egy csomót, megszorítsák. Ez megmenti." /5/

Halotti lepel: "Felvágják az arcánál, végig, hasig, hogy ne ügyjárjon, legyen szabad /?/" /3/

"Keresztet vágnok rá" /5/

Halott lelke: "Én amikor észrevettem, közvetlen odamentem, gyerek vótam, kíváncsi vótam - Rostás Marianna vót az - alátettem a bal karomat a feje alá és láttam, hogy egyszerűen csak egy ilyen sárga, karika alakban jött ki és felment ilyen füstcsóva.- a halott szájából. Az volt a lelke. Akkor egyszerűen megált a vérkeringése. Jöttek oda idősebb bácsik, megnézték, hogy pulzusa üt e, és kihidegüt.

Halott

Mgsiratták, virrasztották, hozták a bort, ezt-azt." /5/

W "Meg is fürösztötték. Attól függ, hogy milyen kérése van, olyan ruhát adnak rá föl." /5/

Temetés

: " Ha kislány, mondjuk 10-14 éves meghal, csak akkor öltöztetik menyasszonyi ruhába. Cipőben temetik el. A lábujját csak virrasztás előtt kötik össze, utána nem" /5/

H. Nagy

Elhárítás: "Fokhagymát, sőt, a négy szoba sarkát be kell szentelni"/5/
Mondani kell : "Ide többet ne járj"/3/ - cigányul is
mondja.

Eredet, származás: "A nagybátyám mondta, hogy mi székelyek, szittgaiak vagyunk. Erdéliek, igazi erdéliek. Csikszeredáról, Szekelyudvarhely, Mád^éfalva." /1/ Az öregek ott születtek, azok tudtak románul. Azok megértették a beásokat /román cig./ Mi is megértsük, egy-pár szót" /1/ ¹
"Azt is mondta, hogy Ázsiából származtunk," /1,3/
"Romániában olyan nyirvesszősöprüket árultak abba az időbe." /1/

Boszorkány: "Nagy hóba ment a szegény asszony. Mer vót neki kilenc gyereke. Muszáj vót, legyen egy kis pénze." /1/
"És akkor ott találkozott egy öregasszonnyal, hazahozta a hátán" /2/ Boszorkány vót, szóval. De ezek tudják elmesélni. Én is ugy hallottam csak." /2/
"Én is ugy hallottam etül az Ida nénitül: Elment, összedezte szegény azt a nyirvessző-söprüket, megkötötte, a hátáro vette, akkor szállítsák: Fázok, vigyél le a fáró! Akkor föl nézett hát az asszony a fáró és látott egy öregasszonyt." /1/
"De mintha meztelen lett vóna" /2/
"És nagyon kis gönc volt csak rajta. És aszongya: Vigyél haza hozzád, én is jó leszek hozzád! Vigyél haza, mert megfagyok itt!
Az az asszony fővette a hátáro, ēvitte haza. Adott neki enni, adott nekje. Csinát neki egy kis meleg helyet, No, reggel, mikor fölkelte azt mondta neki: No, most sokáig ... 110 évig élt az az asszony.
Ez boszorkány vót." /1/
"Pupos hátq, nagy orja van" /4/ 3

Vasorru

bába : " Olyat csak a könyvbü" /1/

Rontás: "Most is van. Irigykednek."/3/

"Hajból is ki lehet !/1,3/,"lábo nyomábu"/1/.

Haj,lábnyom
ruhadarab

"Ahun legfontosabb, onném vágnak ki kis darabot, de nem nagyot. És akkor ēviszik ilyen jős asszonyhó, aki tud rontani-bontani, és úgy megcsinájo, hogy beteg lesz, és nem tudnak rajta segíteni."/2/

javasassz. és kifogy az az ember. Ahogy az füstöl, az az ember is füstölés így füstöl, az a nő."/3/

friss sirba "Ugy szárad el az egészsége is"/1/

"Én hallottam, de én nem értek. De hallani hallottam"/3/

Egymás szavába vágva mondják: " A hajszálat, ha van halott, a friss gödörbe teszik, vagy ami ruhát visel, abbu egy darabot, Mig fönn van a koporsó, azalatt ő bedobja a lik-be, hogy ne vegyék észre. Akkor aztán a halott el beviszi az egiszsigit, meg hullik a haja, tiszta kopasz lesz. /1,2,3,4/

"Mondja,hogy: Ez a halott vigye be az egiszsigit. Magábo monija."/1/

Mindenki egyszerre beszél!

"Hogy a családjábo ne legyen öröme neki!"/5/

--

Erdő atyja

VOSEKODÁD/??/

"15 éves vót az édesanyám, kislány vót,elmesélheti.

És ilyen többi asszonyokkal ément, nem tudom milyen erdőbe mentek fáér. No, mondd el! El tudod mesélni, mondd el" /2/

"Vótam 13 éves, nem vótam 15. Émentem őt vagy hat asszony-nyal a Ropolyi erdőbe, a kilences kilométerné. Olyan bo-
londok vótunk, hogy elmentün. Nyáridá vót,szedeztünk ott az uton végig, végig,beértünk az erdőbe. Az asszonyok kappóztak a nagy szároz szarófákat. Én is szedegettem a fődrü. Miere kigyüttünk az erdőbü, vót nyóc óra. Este. Jüttünk haza. Akkor nem vót miut, mind most. Földesut volt. Ismertek az utcábo az asszonyok, akikkel mentem. A Fila néni is...Mondták, hogy a uruk a munkábu ha hazagyünnek, akkor gyünnek---

há megvót a fa, itt vót a kocsi, így ütünk le, Akkor is dohányoztam, rágyujtottam. Még mondja nekem a Fila néni:

Handwritten note: "Kész! u" with a bracket pointing to the text above.

Giza, ne dohányozz! Mer jön a jáger, meglát, elveszi a fát. Idáig elhoztuk, elveszik még.

Urám Jézus Krisztusom! Ráütünk egy fáro.

Gyűn egy hosszi ember, hogy az hány méter vót, azt csak a Jó Isten tudja." /1/

"Mikor talátá egy nagy fát, és vót ott egy kettes fa, ē kakart kettőbe törnyi a nagy fa, és akkor a fábo látott egy ősz embert, idáig ért a szakálla /térdig/... /2/

"Az erdőnek az apja vót, vagy anyja"/5/

"Ki tudja,! Én meg sikonyátom.,: Jaj, segítség!"/1/

"Vosekodád, vagy Vosekodéd - az erdőnek az paj apja vagy anyja - "/2,5/

"Mondá csak el. Mikor megláttod azté a nagy fát, és mikor térdre estél, akkor láttad. Kinyilott az a szép nagy fa,"... /2/

"Ja, benne át egy ember, mint egy babát mikor beállitanak. Ez egy üres fa vót. Így át benne. Fehér haja kőgott a vállára, olyan szép arca vót neki. Talán lidérc vót"/1/

" Nem, akkor az a Jó Isten vót"/5/

"Dehogy"/2/

"Azt a fát /amit összeszedett/ betettem, néztem egy kettes fát,mondom nem viszem én ezt a fejemen hazáig.

Én odanéztem, Jaj! Én olyan sikonyázást csinátom. Megijedtem. Térdre rogytam: Jaj, segítség!-kiabátom."/1/

"Nem köllött vóna ezt mondani"/2/

"Az asszonyok odaszaladtak: Mi van, Giza?

Mondom ott állt a Jáger. Arra gondutam, hogy a jáger.

"Ja, az óra hegyes vót, mind a gólyáje. Szép nagy dióbarna szeme vót. És járt, mozgott az orra. Akkor ijedtem meg!Nem szót egy árvo szót se."/1/

" Anyámnok nem köllöt vóna kiabálni. Mikor térdre esett, akkor imátkozni kellett vóna: Jaj, Istenem, segíts meg!"/2/

"Kiabátom,az asszonyok odaszaladtak. De má ~~én~~ ő nem vót ott a fábo. Mire az asszonyok jöttek hozzám, eltűnt. Bár azt mondtam volna, Jaj, Istenem, segíts meg!"De ? segítségér kiabátom. ¹gy történt. /Dévla Mária^{ne}zsüti szále! /Igy kellett vóna!Akkoř megszólított vóna!

De mikor föszedtük a fát, hogy vegyük a fejünkre, a fánk egyenesen lement a gyaloguton. Mind az összes asszonyé egyszerre." /1/

"Egymás után, mind mikor kaszálnak" /2/

"Hatam vótunk. Mind ha kaszának, úgy ment le. Otthagytuk a fát, és futottunk több felé a legelőre. Megijedtünk, elmentünk. És akkor vót egy utcabeli, a Jani bácsi. Ott szántott. Ismert.: -No, asszonyok, mi van! Hogy a csudábo - aszongya.

- Hát, így és így jártunk.

- Maguk csak kipzelődtek.

- Dehogysis!

Befogasuta azt a kis fődét, befogott a kocsiba, visszamentünk. A fánk ott vót sorakozóba. Még a tekerőcsünk is, ahugyan akartuk fővenni a fát, ott vót.

Ezt ő csinálhatta biztos.

Mikor visszagyöttünk a Jani bácsivá, akkor jön szembe ez az erdős, ez a Horváth Jani bácsi. Erdész.

- Mi van? Asszonyok, mi van?

Mi akkor asszonyok elkezdtek ötet lepirongatni, hogy hogy mert maga elbujni a fa mögé, minket megijeszteni, meg így, meg úgy.

Aszongya: - Én? Becsület szavamra mondom, én hogyan ijesztettem vóna meg magukat, mikor... Aszongya: Én, ha látom magukat, akkor szípen odamegyek, és megmondom, hogy asszonyok, mit csinálnak. Nem fát visznek?

No, akkor odagyött ez a Jani bácsi, aszongya: - Idefegyőjē Gizám! Mérnökök, vadászok, fővadászok, mindenki lütt arra a fára, de még ki karc, héja se nem potyog le, Pisztolyokkal, minden eggyel próbálkoztunk erre a fára már, de egyáltalán nem pörgött le még egy kis héja se.

Aszonták, reggē hattu beáll, este hatig ott van.

/a fábo/. Aszongya: aztán úgy eltűnik, mind a kámfor.

Máig is megvan az a fa. Tiszta üredik. Üres.

Nem a jó Isten vót az, Az Isten finyessigbe gyün le!

Az nem minden helyen mutatkozik." /1/

Álmok: "Amit megálmodok, az be is teljesedik:
Piros - haragudás
tisztta víz- egiszsig
zavaros víz- könnyezés, családi fájdalom
pap - halál
menyasszony - bosszútság
vér - bosszuság
tűz - ijedség
hosszú haj - szabadság pl. börtönből
vissontlátás, ha utazik vonaton vki - haláleset
tükörbe nézi magát
zöld fü - remény, jó
katona, rendőrség - vendég
kutya - hűség
tehén - levél
bolha - az is levél
belha - n
macska - nem jó, az boszorkányság.
fehér - ijedség
kigyó- katonatiszt, rendőr
fekete - gyász
csillag - jó
sár, víz, sárga-betegség /2,3,4,5,/¹

Előjelek: "1971-be egy csillag leesett. Ez 30-án volt, okt. -ban, pénteken. Szombaton a délutáni órákba megütöttem egy embert karóval, meg is halt. Az azt jelentette, hogy a csillagja leesett." /5/

Szerencsét-

len napok : "ézerda, péntek, 13-a"/3/

Szerelmi jóslás:

"tenyeriből, vetőkártyával"/2/

"Viasszal úgy, hogy fel kell olvasztani, - nekem jósut egy regasszony, a Kati néni. Az tudott is - hideg vízbe öntötte, rátette a fejemre és fölfordította. Akkor elkezdett jósoni nekem: A legszebb fiatal életemet el fogom veszteni - azt mondja, egy valaki végett. De nem mondta pontosan meg a nevet, nem is akarta. úgy is volt."/5/
"Kiüntötte neki, hogy gyilkosságot követ el"/1/

Viasz-
öntés

"Igen, hogy el fogok követni gyilkosságot, hosszú szabadságra börtönbe leszek.

Igy is vót. 15 éves koromtól egészen 26 éves koromig.

Ezt jóval előtte - 6-7 évvel megjósolta.

/Ez AK:2 nagymamája volt/ - Rostás Lajosné, Kovács Katalin. Aztán háromszor innom kellett abból a vizből." /5/

" A betegséget is megjósolja azzal. Háromszor lemossa, mondja: Dévla zsüti szár Márjoné /?/ - Jézus meg a Mária segítsen meg!

Szerelmi varázslás

"Lábnomával, hajával, ruhájával, -el tudja csábitani.

A lábnymot fölveszik, bekötik - a sógornómné láttam személyesen - egy rongyba, betette a kéménybe. Csinál tüzet, akkor kiszárad az a homok, ugy szárad az egészsége is.

A haját - meg ha valaki kihuzza verekedés közbe, akkor tükkel átszurkálja, egy rongyba betekeri, vagy a küszüb alá teszi, vagy atemetőbe, vagy vízbe beledobja, Néki az agyát szurja át, összezavarja a gondolatát, hogy a férfi iránt legyen neki a gondolatja.

72 órán belül el tudja csábítottani. Három nap után érvényes csak.

Akkor a gondolatja mind a férfi után van. Sem a szüleive, sem a testvéreivē nem tud csinálni semmit."/5/

AK:1,3 - helyeselnek.

"Ha vízbe dobja, utána viszi a gondolatját, ha nem is szereti, hát szeresse."/3/

"Ha nagyon szereti azt a lányt, s a lány nem akarja szeretni és nem akar hozzámenni, akkor annak az gyereknek az anyja csinájo: A viaszt fölolvassa, beleteszia a hideg vízbe, azt a fényképet a tányér alatt teszi, meg a hajából egy darabot. Akkor az asszony magába beszél, de más nyelven, az Isten tudja, hogy mitmondott. Azután elmondja, hogy mit kell csinálni." /2/

" A lányomnak kiöntötte, hogy : Anyádnak nagyon sok irigysége van, az meg jó módban, lesz, - itt lakik- aki irigyel.

A lányom , meg szerencsés órába született."/3/

*Alk. szellemek
12
p*

"Akkor gyertyával fölfüstöli a képet, hajszálat, meg a tányért, akkor a gyerekeknek az anyjánok pontosan tizenkét órákor el köll vinni egy folyóhoz. Akkor, mikor beteszi a folyóba, akkor neki imátkozni köll, és akkor ott vannak ilyen szellemek a háto mögött. És akkor őneki nem szabad semerre se látnia, nézni, csak annak a gyerekeknek.

Ha az a gyerek nem egyezik bele, akkor annak az asszony-nak adnak pénzt, és az elviszi."/2/

"Pontosan 12-kor ott kell lenni és három utközben, ahol foly-nak a folyók."/1/

"Olyan helyre köll menni, ahol elágozik a folyó háromfelé. Vagy az ut 3-felé elágozik, középpen leteszi azt a holmit, amit neki 12 órákor ki kell vinni. De ha három utközben van egy folyó, mint pl. a Husüzemné a kanális. Ha három ut van, akkor a középső utra teszi, mer az a fontos, a középső."/1,3/

"Vagy ha pénz talál valaki és az fölveszi az uton, az a beteg-ség, rontás ráragad."/2/

--

Rontás
elhárítása
/gyógyítás/

"A férjem beteg vót, ugyhogy mán be is vót a kórházba két nap. De ezt /a rontást/ már előtte megcsinálta rája /férje nőtestvére/.

Bejött énhozzám és mondja a lánynak, hogy hozzon be egy olyan rossz tányért. No, mondja nekem, hogy menjünk le, melyik inget jobban szereti az én férjem. Mellik a legkedvesebb inge. Én meg fővettem, de mondom, hogy egy kicsit mocskos, kicsit szennyes. De ilyen inget keressek neki. /amit már többször használt/. Kerestem, kerestem, véletlen megtaláltam. ~~abba~~ dógozott mindég. Akkor a tányerra tett ilyen kis darabok gyertyákat, fölolvasztotta, akkor az ember ahogyan fésülködött, áva, a nőtestvére - hogy mit beszét magábo, nem tudom - innét hozta fölfelé háromszor ~~bal~~ ^{jobb} / a sarkától fölfelé, ^{jobb} oldalt föl a fejé-ig, majd ~~jobb~~ ^{bal} oldal le - ~~kör~~ alakban/ füstölte-körülkeri-tette háromszor.

Én a kis diványon üdögētem, nagyon szomoru vótam, ugye be-
teg vót az ember.

Közbe ő kiment, és mondta, hogy elmegy most a jóshoz.

És elvitte az inget magával, asszonya, hogy majd holnap reggē visszahozza.

Hazajön reggel, vót hat óra. Ez januárba vót, bizony, Én fönt vótam, Asszonya:-A férjed meg van rontva. Én nagyot néztem.-Be van itatva.

Kihit engem az udvarra, ott mondta.Bejött és mondja a férjemnek. És három nő volt, aki őtet beitatva. De az egyik én voltam, mondta, mert én jobb felü vótam, így csak álldogáltam, lestem az uramat. És most egy özvegyasszony vót, és egy fiatal. Az kínálja az én férjemet. Pohárral kínálja az italt.

Mer én jobb felü vótam, mindig jobb felü áldogál /anő/ ha iszik az ember.

Az a másik asszony ballos vót és az kínálta. Meg a másik özvegyasszonye, a hátul állt. / AK:l is mondja közben. Nyilván látta, vagy többször hallotta már az esetet/.

Ez itt történt a házuknál hét hónapja.

Meg is történt a szerencsétlenség.

Én nem hittem, hogy igen.Hát nem vót özvegyasszony, senki. Gizának még mondtam is, hogy én nem hiszem.

No, most közbe az ember bent vót / a kórházban/ két napig. Nem engedte megoperálni a hátgerincét, hazajött.

No, most márc. 3-án elmentünk vidékre négyen. És márc. 3-án énrám esett, nézze a baleset. Nem az én férjemre, hanem énrám esett.

Ez azért volt /megmagyarázzák a rontás másra szállt, mint akinek számták. Az oka:/, mert azokat a gyermekadarabokat nem ő / a férj testvére/ dobta ki, hanem a lányommal dobatta ki. A kislánynak mondta, hogy dobja el.A kislány, ez eldobta a bokorba. /maga elé." /3/

"Ha anyám dobja el, nem én, akkor a családjával, a férjével történik a baj" /4/

"Ahogy eldobta azt a tányért, úgy ment el másra a betegség"/2/

" A sógornóm jót akart az urammal, mert testvér, ugye, édes testvér. A betegséget levette az emberrü, és énrám jött. W A szerencsétlenség meg énrám jött. / a bal keze fejét levágta/." /3/

Szerelmi varázslás: "Ha az a férfi azt a nőt nem szereti már,
a felsége, és egy másik lányba szeret bèle,
Mikor azon a nőn rajta van a vérzés, a menstruáció,
azt kiveszi magából és kiszáritsa. Ezt olyan piros
edénybe beteszi, vagy piros italba. Megitatja.
Akkor az a vér megzavarja az agyat, a gondolatje
mind a nőnél lesz. És én a feleségem ütöm, verem,
mindent csinállok vele, mert a másikat szeretem.
Ezt a nő csinálja velem." /5/

Gyerekágyas
anya " Ha már megszületik egy gyerek valami nőnek,
hat hétig nekije nem szabad kimenni. De még a csapná
se! -/3/

"Mer ha a csaphoz kimegy, kis bogarak lesznek, megpuhul
a víz! - /5/

"Megpuhul, meggyöngül a víz. Az az asszony nem tiszta még." /3/

"Az edényhez nem szabad hozzányulni, főzni se szabad neki,
semmihe nem nyulhat" /1,2,3,5 - egymás szavába vágna/.

" A család ott van, az nem érdekes, csak idegennek nem
szabad látni. A vízben ilyen kis fekete bogarak lesznek,
hasonló a muslicához. Ez is ilyen babonáság. Egész nyolc
óráig este mehet ki csak esetleg." /3,5/

"Éjjel már nem mehet ki, mert akkor jelentkezik neki valaki." /3/

" Addig este nem mehet ki, míg fő nem avatta magát a templom-
ba! /1/

"Ha hat + hét előtt úgy akar, akkor a templomot háromszor
körbe köll menni, akkor be köll menni a templomba, pénzt le-
tenni a Sz. Máriának, meg imátkozni." /5/

"Megszenteli a gyereket, meg őmagát, meg a házat kívül, belül,
-bekeni." /1,2/

Ördög "Ezt azért kell, mert ilyenkor az ördög mehet, kicseréli, vagy
écsufitsa a gyereket.

kicseréli "Vagy ha éjjel kimegy, akkor ráhuz így a szájával szemben,
a gyere- elgörbül a szája, vagy vak lesz - az anyja." /3/

ket "A gyereket se szabad egyedül hagyni, két kanalat tesznek
a gyerek mellé. Alumínium-kanalat." /2/

"Meg kenyeret, vagy sót mellé. Hogy a gonoszok ne térjenek
hozzá. Fokhagymát is lehet."

"Kicserélheti az ördög is meg a boszorkány is. De inkább az ördög cséréli ki." /3/

"De nem szabályosan mutatkozik, meg, hanem így - ember alakban. A rontást bal kézzel csinálja. Mindjárt valami jel lesz rajta / a gyerekágyos anyán/." /2,3/

Ördögszerető:
Lábja 12.

"Van egy olyan mese, hogy ha egy nő, vagy egy férfi egyedül van a lakásban, s várja a közvetlen hozzátartozóját, és akkor a felesége, vagy a férje alakjában megjelenik ez az ördög, lefekszik mellette, megcsinálja vele, s meg is hal." /5/

"Ez igaz volt, én hallottam is. És meg is halt az asszony!" /3/

"Ez pedig a Lucifer, az ördög" /5/

"Ez megtörtént.

Várta a feleség a férjít este. Ugy várta, minthogyha hazajönne már. Nagyon. Nem jó nagyon várni ám a férjet! Csalódik. Üdös asszony vót. Én édesanyámtól hallottam ezt.

És közben az az ember megjött. Tiszta kiköpött a férje volt. Szépen levetkőzött, lefeküdt az ágyba melléje. De család nem vót nekik. Együtt voltak - nem akarom mondani a lányok előtt - mintha a férje volna.

De az egyik lába ilyen kacsa-lába vót. Az egyik meg rendes lába vót.

Közbe az asszony tiszta kék vót. Rá nemsőkára jött a férje, de már az az ember eltűnt. Most a saját ura hazajött.

Hát nézi az asszonyt, tiszta kék-zöld volt a felesége.

Aszongya: - Mit csináltál? / AK:5 is helyesel. Ő is hallotta/

Mondja: - Hát te tudod, hogy mit csináltam, hát itthon voltál.

-Én?-mondja, Meg vagy bolondulva?

Azonnal megijedett, és látta is, mikor kiment, hogy milyen lába van. S mindjárt akkor rájött, hogy nem a saját férje vót. Így volt, és meg is halt. Ez igaz is vót." /3/

"Az ördögnek van lólába is, meg kacsalába is.

Csakis ördög lehetett, de rámondta az asszony, hogy lüdörce volt." /3/

Lidérc: "Az én nagybátyám föl is kinyseritette. Az én nagybátyám föl szóllította azt az embert. Pirok lámpájavolt, a kezibe. Ilyen nagy magos ember vót.

Kisértet?

A nagybátyám nagyon részeg f volt. Jött már hazafelé. De nekem ezt az apám is meséte.

Akkor a nagybátyám odament, azt mondja az embernek:

- Jó estét!

./ Nem szóll előbb. az az ember.

-Jó estét! Adjon egy szál gyufát.

Nem szóll előbb.

No, harmadszor, mer mérges vót a bátyám, :-AZ Isten szerelmére, nem ad egy szál gyufát nekem! Nincs nálam...

Nem szóll? Miér nem ad egy szál gyufát?

Akkor jött egy nagy füst, lett előtte, tűz jött a szájából - kimondta a bátyám. Ilyen nagy láng jött a szájából, és akkor eltűnt. Az a kisértet. Tiszta fekete ruhába vót. És akkor mindjár eltűnt." /3/

Elhárítás:

Kisértet

"A jó Istent, meg a Szüz Máriát kell emliteni.

Cigányul azt kööl mondani, hogy : /mondja cigányul/ magyarul: Köhöz, meg a fához menj" /3/,5/

Garabonciás, Táltos : Nem tudnak ilyenről.

Kecske-alaku

kisértet:

"Itt a bányában is vót. Az minden éjjel megjelent.

Kecske vót. Ezek a gyerekek hallották minden este.

Már annak van 8-10 éve.

Mást nem kiabált, csak : szijjad, fujjad! /a gyerekek nevetnek/. És égett a lámpa a kezibe.

Csak valami szellem lehetett." /3/

A víz szelleme:

Vizanya-Páje Kidead /?/ "Délben se lehet odamenni /a vízhez/ és este, éjjel tizenkettőkor se." /3/

" De még az erdőbe se." /5/

"Tizenkettőkor még egyedül a szobába se lehet, se nappal, se éjjel. Mer valaki megjelenik. Vagy a szellemek, vagy valami kísértet." /3/

- "Ilyen tündérlány-alakban van a vízben. Hosszu haja van. Becsálja a vízbe az embert. Férfi vagy lány alakban. Vagy szépen énekel." /3,5/
Volt egy sánta nő, az rendesen látt. Az ráhatott az éneklés. Odament, az volt a szerencséje, hogy szólt neki - ennek az Aldárnak. Ha nem megy oda, akkor már behuzta volna a vízbe." /5/
" Csalogatta be." /1/
" Mi ugy mondjuk, hogy vizanya. Ez mindenhol megtörténik. tengerbe, folyóba, kutba, mindenhol van. Minden vízben. Mi ugy mondjuk, hogy Hajinga Kidé? /?/ - kutviz." /3/
" A kutban Hold alakban, ilyen gömbölyű hold. És akkor nézi, nézi / az illető/, és egyszer belepottyan." /5/

Fábam-Edró apja

Wosekódé, dád : "Mi ugy mondjuk" /3/

Manók :

"Azt is mondják. Nem nagyobb, mint a gyerek. Nem nagyobb. /törpék/. Piros sapjkájuk van és szakálluk. És ha maga véletlen elveszi azt a kis sapkát, az vissza-kéri magát, és maga amit kíván, azt ad magának. Teljesíti. Abba van az ereje, a sapkába. Vót ilyen eset. Meg is hát az az asszony. Itt minálunk. Nem adta vissza. Meghalt. De jó, hát az régen vót. Sokat élt, 75 éves vót. /1/
És kérte vissza. Én kislány vótam, akkor hallottam. Mer az asszony élt, és mesélte nekem. Ha kívánt, 100 évet élt, ... Három kívánsága teljesült." /3/

Angyalok: 2

hélpernek

"Vót itt egy. Törpenek hiják. Az angyalok föl vitték. Olyan, mintha tudós lett vóna. És elvették az erejét. Azóta nem tud normálisan gondókozni. Él még most is, van neki hat gyereke. /1/
Szállt föl így a földről, és nagypapája akkor visszahuzta.
Azóta meg van egy kicsit zavarodv. a. " /3/
Nagyon szép lány volt, okos lány. Azé akarták elvinni. /5/
Ő csak azt látta, hogy az angyalok vezetik, föl akarják vinni. /1/

Gy: Szapu Magda
 1980. január 16.
 Kszentjakab-Kvár
 Cigánytelep /^{olalu}kolompárok/

AK: 7. Lakatos Györgyné
 Rádai Zsófia, 1930.

Virrasztás: "két napig, vagy három, amíg el nem viszik / a halottat/. Estétől reggelig, három, négy, öt óráig. Este ahogy besötétedik. A virrasztás benn a szobában van. A halott mellett. Égnek a gyertyák - páratlanul, bor van, sör, pálinka. A vendégek, azok danuják, virrasszák. Csak szomorukat énekelni. Cigányul. Az öregek mesének is. Van aki egy óráig tart, másfél óráig. A többiek halgatják. Gyertya - két csomó, hat csomó - mindig páratlan. /?/
 /A halott abban a helyiségben van, ahol virrasztanak/, egy ilyen deszkára, ajtóra van/kiterítve/, alatta van egy lepedő, mondjuk, rajta is egy fehér lepedő. " /?/

6 hétig a H
 Pokol: "Aki nem bünös, megy a mennyekbe, aki bünös, megy a pokolba. A pokol csakis lent van /?/, ahogyan a pap mondja. Hat hét után az /bünös?/ fölkerül a mennyekbe, azt újból kifőzik ilyen kádba', összevagdadják, és újból embert csinálnak belőle. Hat hét után kerül föl a mennyekbe. /hat hétig hol van - nem tudja pontosan/. /?/

Gyerekágyas anya:

"Hat hétig sem a kutra nem mehet, sem az egényekhez nem nyulhat. Mert ugye, az a kéz, ahogy fogja magát, az /tisztátlan/. Ilyen muslinca-féle van a vízben, Őneki van külön edénye, amiből eszik. De az egényét ő mossa el. /Ő egyedül eszik, nem kell etetni/. Adnak neki külön vizet.

Este nem mehet ki, de egyedül se szabad nagyon hagyni, mer járnak - kisértetek, kicserélik a gyereket." /?/

Kisítól kicserélt, fcsall
 Ördög: A gyereket csakis az ördög cseréli ki. Ad helyette ilyen csunya gyereket. Én már láttam is. Egy asszonyna, k, hogy ki vót cseréve a gyereke. Bölcsőbe tette, 8-9 hónapos lehetett, és egyedül vót a kisbaba. Az asszony ugye elment ki a mezőre kapálni, ugye dolgozni, egyedül vót

az asszony is. Hát mire haza ment, a gyereke ki vót cseréye. Tiszta vörös vót, mintha el lett vóna égve az arca. Csunya vót, szarva vót neki. Az asszony azt nem vette észre. Aztán mondták, hogy amikor nagy vót, a falakon ugrát. Az ördög az asszonynak hagyta a gyereket.

Vissza nem tudják /cserélni/. " /7/

W Tizenkét óra: "Nem szabad sehova egyedül menni. Délben pláne. Napközben - délben se egyedül. Ugyanugy lássa, mint magát, a halottakat. Járnak éjjel is egészen két óráig. Napközben is egy, két óráig. Szokta ezt mondani nekem édesapám. Édesapám erdéli születésű ember, Székelyudvarhelyről- 1918-ben jöttek át édesanyám is / AK:6/ /AK:6 apja, anyja ott laktak, Székelyudvarhelyen/.

/7/

Erdő szelleme: "De, már én is láttam. Az erdőnek az apja. VOSE KO DÁD ÉS AZ anyja: VOSEKI DÉ.

Az erdőnek van apja és anyja is. Az is az erdőben van, a nagyerdőben.

Azt ugy vót, hogy: Én még kislány vótam, olyan 7-8 éves. , mikor ezt láttam. Nem itt, édesapámmal jártam, az valamikor árulás volt /ő most is az - abroszt/. Merre történt, mama? / AK:6 - Csákvár/ . Csákvár, na.

Az volt a szerencsém, hogy jött egy klyen kocsis, a fát hozta. Délbe vót. Megyek, hát mit látok: Csunya vót, tiszta szőrös, ilyen nagy lánc vót itt /derekán/, huzta utána. Férfi vót. Tiszata-tiszta meztelenül, a láncat huzta maga után, csüngött-böngött az egész erdő. Tiszta fekete, tiszta szőrös vót. /Nagyhaja vót-mondja a lánya - kb.14 éves/. Nagy volt, hosszú, sovány /hatalmas ember/. Midn ezek a kisértetek, magas, vékony. Nagy, hosszú haja van." /7/

"Az erdő anyja : az is olyan, meztelen, szőrös. A haja földig ér, avval takarja magát" /6/.

"Ez az őznek az anyja, hát muszáj nekik ott lenni. /őserdőnek/.

Jelenik az , mert lelket akarna nyerni. De nem bir nyerni, mert mikor látják, megjelenik, akkor elfutnak, vagy elkiabálják, elsikonyázza magát. Ha nem veszi az illető észre, meg is fojtja azt. Elviszi a lelkét.

/lakásuk/: Ilyen nagy fágan, üres a közepe. Ott. Nem csak tizenkettőkor. Valamikor jelennek azok, mikor egyedül van az ember. /Akár minden órában- lányá! / 7/

Tizenkettedike:

"Akkor járnak / alánya mondja először az anyjának/ azok a széplányok, tündérlányok. Szép helyen járnak, ilyen /tisztáson/. Ha van ott ilyen kisgyerek, vagy aki nagyon szép, azt elkapják. Fölviszik a mennybe. Összeharapdálják, kiszívják a vérit. Aztán leengedik a bokorba. Most is volt ilyen az ujságban!!!

Ezek a : SUKÁRNYE.

Szárnyuk van nekik, selyem hosszú ruhájuk, csak úgy ragyog rajtuk. Nem angyalok azok.

Velem is megtörténet. Mikor én kislány vótam. Mezőn vótam kint. Mikor vót az a bombázás. Nem tom hányba vót ez a izé. A mezőn szilánk vót /?/. Folyó vót ott, Nagyon szép hely vót. Ott vót egy ilyen juhász-ember, őrzött birkákat. Az vette észre. Akarok inni vizet, nagyon szip vót az a hely, és az a folyó. Nagyon gyönyörű. Ilyen fórák. És akartam inni vizet. Hát pont ottan teremtettek.

Jézusom. Az ember mindjár el is skapott engemet, ezek a Sukárnye, ezek a lányok vótak. Valami négyen vótak. De nagyon gyönyörűek voltak.

Tiszta fehér, nagyon szép, egész hosszú ruhájuk vót, és szárnyaik. Tollból. Id vót nekik /fejükön/ nagyon szép koronájuk, igen. A hajuk nagyon szép nagy, hosszú, földig ért. Arra nem emlékszek, milyen színű volt. Talán olyan aranyféle.

Nem szóltak semmit. Én se. Mindjárt megállt a szavam teljesen. Föl is vittek volna, a jó Isten tudja. Nappal volt,

/7/

Viz szelleme:

"Azt nem tudom, azt még nem láttam. Mondják , sokan, akik már öregek.

De én ilyesmit nem láttam. "/7/
A víz apjának meg anyjának mondják este, ha kimennek a csaphoz, hogy:

Lási latyi delodel - Adjon az Isten jó estét és mikor bemennek, elmennek onnan:

Eret lási ~~delodel~~ - Jó éjszakát.

Víz anyja- Páji ki dé.

Vi z apja- Pájiko dád

A kutyáknak is köszön, ugyanegyformán. De csak este. "/7/

"Este, mikor mennek vizér, naccsága, mer ezek nem tudnak besásényi!

~~Víz~~ Mikor mennek vizér este, akármilyen későn is, azt mondja: Lási latyi delodel-jó estét kívánok.

Mikor elgyün a kuttól, akkor mondja: eret lási delodel-jó éccakát kívánok. Azzal otthagya! /6/

Tengervizben:/a lánya tudja ezt / - ilyen tündérlányok vannak.

Lüdörc: " Ez ilyen kísértet, kezit csókolom. Ez éjjel jelentkezik. 11-12 órakor. Emberalaku, olyan magas, mint egy templom tornya. Nagy pipája van, nagy szár van benne. Kucsmája van. Nagy tűz van a pipájába. Nagy lángja van neki.

Lel!

Éáttam lánykoromba. El is akart kapni. Ha nem futok be a szobába, el is kapott vóna.

Ez lelket akar nyerni. ez a lüdörc, cigányul KISÉRTETU. Az ördög, az megin más.

Ez megjelenik no, vagy férfi képében, és aki nagyon várja, a hozzátartozóját, és az ő alakjában. Ez történt is nálunk, az én onokanénémnél.

És ott jelent nála, és - bocsánatot kérek - és vele is aludt. Várta haza a férjét nagyon. És az ő képében jelentkezett. És evett. Adott neki enni. Kért enni, aztún lefeküdt melléje. Mikor aztán már tudta az a Kísértetu, hogy hát hazagyün / az igazi férj/, hogy már itt van már közel, akkor már ki is lépett, és utána ment be ő. Akkor ő is kért ennivalót.

Aszongya: Adjál, asszony enni.

- Hát most ettél - asz.ongya.

Akkor akart neki csinányi. Aszongya: Hát most végezted a dógodat, asz.- mit akarsz?

Nem sokáig Élt utána.

Az egyik lába ilyen, mind a lónak, az egyik rendes.

/fiatalok közbeszónak: kacsalábo vot/. Vagy kacsalábo /???/
Ez a Kisértetu volt.

Csak a terhes asszonyoknak /gyerekágyas/ nem szabad délben egyedül maradni, a gyereket kicseréli. Ez a kisértetu is, meg az ördög is. Ez avval jár, a kisértetével.

A Kisértetu a rossz./A visszajáró halott, az más/.

Ez akasztott emberből van csak a Kisértetu.

Olyan maggs, megnyulott. Rendes ruhában van, csunya, nagy, magos. Nagy fogai vannak. /Szarva nincs./. Pipája meg kucsmá-
ia van. ^{En így láttam.}

Ez csinál magát kutyának, macskának, mindennek. Átváltoztassa magát. Csak rosszat csinál. /7/

Elhárítás: "Volt egy nagyon szép lány. Nagyon szép volt, Meglátták a lányt - erdőbe mentek fáér. - elkapják a haját, tündérek. Föl akarták vinni. /Sukárnge/. Fölkapták, és dobtak szappant/főzött/ utánuk, és ugy dobták le. Az most kicsit hibás lett."/7/

"Agyrázkódást kapott"/5/

"/lánya/ - a szappant fődobták, azok ekapták és a lányt leejtették. "

Boszorkány: "Eztet én nem láttam. Csak moziba. "/7/

"Volt egy öregasszony. 90 éves is vót. Az boszorkány vót. Tudott rontani-bontani. Megrontotta a fia feleségit, hogy hagyja el. "/5/

Rontás: "Ugy aki el akarja csā ni a másikét, nem a feleségit szereti, akkor vagy a hajából visz, vagy a képjit, és ~~le~~viszi egy ilyen - öntő asszonymak mondjuk-jósasszony. Az ugye elutáltassa, el is unja.
En még nem voltam ilyen helyen. Három utba viszik ki neki éjjel tizenkettőkpr. Azt eltemeti, vagy a kémény-be teszi, a ruháját is, ahogy füstölődik, az ugy

- 6 -

viszi az eszét után." /7/

Elhárítás: "Aki csináta, azt megkérik, hogy csinálja vissza, ugye.
Vagy fölveszi /amit a hármason elkapart/ és elhozza haza.
És elégeti. Akkor visszamegy a felelősihez." /7/

Elhárítás: "Menj az istennek a hírével. És össze kell szidni.
/cigányul mondja/. És azt kell mondani, hogy:

Köhöz, fához menj, verjen meg az isten--
~~Kökakxkxkxkx~~ Ko kast, ko bar, marel tu del!

/kast - fa, bar- kő, dé- anya, dád-apa,
Chaning- kut, ~~nja~~ páje, páji- viz/

Gyerekágyas anya: "Az asszony ugye 3-4 napig marad a kórházba,
hazagyön, bemegy a templomba, megszenteli magát, meg a
babát is, háromszor körülmegy a templomba /megkerüli a
templomot/, kívülről, akkor bemegy, ~~ijm~~ hoz haza ilyen
szentőtvizet. Akkor három sarkat be kő szentőnyi / szemben
kettőt, + az ajtóm tul eső sarkat - jobb?/
Az ajtóküszöböt kívül. Éjjel akkor se mehet ki, amíg el
nem mulika hat hét. Hat hét után már mehet.

Aki menstruál - az nem mehet be a templomba, az bünös!!! /7/

Gyász: "Minden három hétben fésüli meg magát, van aki hat hétig
gyászol, feketében./?/ Van aki egy évig. Nem táncolhat,
nem dalolhat vidámat. Hallgatót igen." /7/

Temetés: "Ami az övé, azt odateszik: botja, pipája, ha szerette a
bort, tesznek neki bort, pálinkát, -üvegbe. Keze/összek ul-
csolva/. Mikor eltemették, hintik rá a bort. Földet dobni
utána, hogy ne jöjjön vissza. Akkor a földre a bort öntik:
- Igyá, mulassá! : Az isten élteszen a más halottakkal együtt!
Muszikaival temetik, dalolnak, táncolnak- akik idegenek, nem
rokonja.!

/Megtépi a hajukat, arcukat karmolják/-igen, vagy megvág-
ják a két cofjukot, mer a szokás, utánadobják, megkarmol-
ják az arcukat, hajukat tépi. Beledobják/a sirba/.
Abba temetik el, amit kér. Halála előtt már megveszik egy
fél évvel, mondjuk.

Gy.helye és ideje:

Kaposszentjakab
1983.julius 18.

AK: Kovács Rupi Rudolf
1935.II.3., Kvár, r.k.
meghalt 1983.szept.5.
infarktuban
vajda

Gy: Szapu Magda
néprajzos

Szülei Erdélyből, édesapja Székelyudvarhelyről, édesanyja Esik-somlyóból származik. 1916-ban jöttek Mo-ra Csikszeredából Románián keresztül. Bukarestet nem érintették, hanem Csikvárdotfalva /Csik m./ és egy másik megye-Márénfalva, Udvarhely-ről.

Vannak még /a telepen/ Sepsiszentgyörgyiek és tordaiak is. "Édesapám 1916-ban csempészáruért mentek át Olaszországba. Legjobb volt innen menni át Gyékényesre. Azért köllött nekik Romániából Budapestig, Budapestről Kvárra /menni/. Azért telepedtünk mink itt le, mert közelebb vót Olaszország édesapámnak..

Édesapám elmagyarázta, hogy azér /ide/ fíjam, mert bejöttünk Budapestre, és ilyen házaló kiskereskedők is voltak. Magyarországon kapták meg ezt /az engedélyt/, szöveteket, abroszt, törülközőket árultak - a férfiak is. No, most a határon ugy köllött beszerezni az árut, mert MO-n nem voltak /áru?/. Akkor el köllött menni Olaszországba, el köllött menni Gyékényesig, Gyékényesről ugy mentek át a vonattal és akkor csempészték át az árut. Aztán vitték vissza /Udvarhelyre is/, meg itt MO-n is elterjedt már. No, most, hogy legyen közelebb a dollók, ők nem maradtak Budapesten, vót, aki ott maradt /rokonok vannak ott/, édesapám, itt maradt, meg a nagybátyja - Kovács Máté, a családdal jöttek.

"Abban az időben vót /akik jöttek/: a Barcsa Lajos, Kovács Máté, Rostás Lajos, Kovács Domonkos, édesapám Kovács Rupi Lajos vót, többen is... Ezek mind letelepedtek - 8 vagy 10 család. Még vót a * Frigur Gábor, Máté Domonkos, Záki Sámuel,...

Édesapám 1916-ban /1898-ban született/, 18 éves volt, mikor MO-ra került.

Ezek mind rokonyok vótak, sógorai vótak, nagybátyja, nagynénje vót itt. Édesestvére vót és a feleségivel.

Bátyám 1927-es, Biza a másik testvérem, /ő az édesanyja nevét viseli, Barcsa vót - GY: ?fétestvérek/, Kovács Vilma a másik lánytestvérem. Giza a Barcsa Lajos testérinek a lánya vót..

Most már 67 éve, hogy Mo-n telepedett le édesapám./1962-ben halt meg./ Négyen vótunk testvérek, öten vótunk, de a Giza az a mostohatestvérem vót énnekem.

Édesanyám Frigus Katalin. Apám Kovács Rupi Lajos. A Rupi -az Rudolf, ilyen "becenév". /megkülönböztető név/.

/Gy: gyerekei: Kis Rupi -Rudolf, a legidősebb, Zoli- a Rekedt, Jolán - egyetlen lány, Gyuhai, és egy kb.10-éves ?./Rekedtnek magyar lány a felesége, Kis Rupi volt felesége Piri, Boti lánya, aki ott hagyta, mert egy magyar nővel él együtt. Jolán elvált, férje Keszthelyen, 1 gyerekük van, apjával lakott.+ ott még Gyuszi és a kicsi, szemben Rekedt és Kis Rupi/.

"Édesapám családja - Márénfalva, édesapámé Csiksomlyó, Csik megye, egymáshoz átjártak."

Rudolf
AK: Kovács Rupi ~~székely~~ vajda
Gy.i.: 1983. jul.18.

Névviselés, válás

"Vót egy, aki /lány/ az anyja nevit viselte, mondjuk meghalt az apja a háborúban, aztán az anyja éppen állapotos volt. De mindenképpen az édesapja nevit viseli.

Ha a gyerekek meghal az anyja, akkor az apjához, ha nincs, akkor -ha mindkettő meghalt, akkor az első rokonya, tehát az apjának a testvérei vagy az anyjának a testvérei - kézbe kő hogy fggják. Az apja testvére a fontosabb." /rákérdezésre/.

Vadász

"Édesapám is, meg annak az apja is Romániában is, az volt. /öröklőkk/.

Avatás régebben, a vajda szerepe - lakodalom.

"Üsszeültek a cigányság /csak férfiak/, öregek és fiatalok is, a nők ott voltak, de a férfiak döntöttek. Egy ilyen platon leültek és elmondták, tehát kérték, hogy ki legyen a vajda. Többen kérték, akkor fölítették a kezüket, tehát egyetértettek abban, hogy ő lesz a vajda.

Fogadjunk szót neki, ő dönt mifelénk, mi fölöttünk, dönt azzal az indokkal, hogy ha verekedés, ha - abban az időben még az is megvolt, hogy a vajda adta össze a két, tehát ha látta, hogy a lány meg a gyerek szeretik egymást, akkor az apja, a lányé, vagy a gyerekek az apja látta, akkor szolt a vajdának, hogy ekkor és ekkor szeretnénk se lakodalom legyen, add össze. Tehát nem volt az, hogy elmenjenek paphoz, meg abban az időben tanács nem volt, úgyhogy paphoz nem mentek el., csak MO-n kezdtek azt. Mikor MO-ra értek, akkor kezdték azt, hogy tanácshoz, meg a templomba megesküdni, mert itt már ezt látták."

"A vajda /apja/ kapott egy botot, egy nyakig érő bot, egy esküt vas rajta. Szép kis hark bojt volt rajta/bojt/. Ahol megjelent, ott loo százalékgig fogadták a szavát, nem vitatkoztak vele, pl. kocsmában, se verekedéseket megelőzni,..... Bojt volt a boton, meg esküsből egy ember, bajsa is volt.

Ahol megjelent, ugye, mert ők esküt tettek, hogy szót fogadnak, akármi volt, ha haláleset, ha vihság, verekedés, házasság, ha házasságtörés, ő föloldotta, össze is hozta.

Föltették az esküt: Esküszöm, az édesanyámra, hogy mindenkor szót fogadok a vajdának, mindenbű, - hát ezek a szók voltak."

/Elmondja az eskü szövegét cigányul is/

A bal kéz jobb ujját fölítették és egyszerre mondták / a nők nem szabad vót esküdni - a férfiak 20 éves kortól, az volt a felnőtt. Vajda 30-35 éves kortól lehetett. Átvettem én is /apjától/:

Atadom a kedves fiannak, ugyanugy fogadjatok szót neki, mind énnekem;!!! / elmondja cigányul is./

Keresztelőkész a vajdának nem volt szerepe /rákérdezés/.

Lopás nem volt, de törvény volt rája, hogy nem szabad nyulni semmihez, inkább kérjete, mer az nem törvénybe eső, de nem lopod el a másét. Egymásközi lopást szigoruan büntették."

AK: Kovács Rupi Rudolf, vajda
Gy.1.: 1983. jul. 18. Kszentjakab

A vajda hatásköre - lopás esetén

"Ha pl. ellopta a lánynak a kendőjét a gyerek, vagy a másik lány, akkor hozzája került. /vajdához/. Oda vitték elé. Akkor elmondta, hogy ha még egyszer az illetbe..., akkor apédát elzavarjuk erről a területről, /kiközösítik? / - ez az! Ez volt a büntetés.

Kisebb büntetések az voltak, hogy ha szemérkedett a fiu a nővel /szemérmetlenkedett/, és nem engedte, akkor azor is oda került, és akkor erre is főhozták a figyelmet.- a vajda - hogy ne kerüljön még egyszer ilyen, mer akkor a másik gyerek nem tudja szeretni a nőt. / A szüzesség fontos volt? / - Nem. "

Házasság

"Ha mondjuk az apja akarja, akkor odaadja, ha nem, akkor nem. Az apja dönt. Ha aszongya, hogy odadom, akkor odadom.

Bárkivel összeállhatott, még az első unokatestvérivel is. Nem döntöttek arról, nem volt az, hogy a vajda abba kapaszkodott volna, hogy szerelemből kihez menjen férjhez. Csak az apának köllött beleegyezni. Az anya mindig arra hagyta, hogy a - férjemtől függ. Ha a férjem odaadja, akkor éljenek együtt. boldogul.

Házasságtörés: " Ugy büntették, hogy sha az volt, hogy a nő a férje mellett bajt követett el, akkor a gyereknek az apja elment a vajdához és elmondta, hogy a menyem ezt és ezt csinálta. Akkor behozta az asszonyt, nem azt a embert, és elmondta, hogy most mire marad övele, még most visszatérhez.- a gyerek miatt is, ha vót gyerek. Az vót a legtöbb, hogy visszatért a férjéhez.

Megszégyenítés: Az vót abban az időben, hogy a nő haját levágta a férje- ha férement, tetszik tudni, minthogy visszazavegye, akkor nem kérdezte meg a vajdát, akkor fogta és levágta a haját. Es mégis visszakerült. Ha nem akarja visszavenni, akkor vágja le a haját.

Ha 2, 3 gyereke van, akkor dönteni köll, hogy mondjuk a nagyobb fiu-gyerek az apjánál, a lánygyerek az anyjánál /maradjon/."

A vajda mai feladata

"Verekedés- akkor először lemegyek a telepre, megelőzőm az elsőt, hogy ne verekedjenek. Rájuk szólok és már be is mentek. A, nem mernek akkor verekedni. Ha nem fogad szót, akkor oda kő vágni, nem szabad, hogy kétszer szójak. Egyet szólok, ha nem fogad szót, akkor már teszem az én tehetségemet. No, most, ha nagy tömegverekedés van, akkor már arra is köll gondolnom, hogy - kérem a segítséget. Akkor rendőrt híveok, jegyzőkönyvezik,...mindenki a maga bőrit viszi a vásárra. Többször megyek mind vajda - képviselem a dógokat -bírórságon, pártbizottságon, tanácsnál.is.

/kérdésre/- a vajda családjának nincs nagyobb tekintélye. Ugyanugy vonatkozik az én gyerekekre is a törvény, mind a másikéra, csak annyival, hogy ha én leteszem és őneki adom át, akkor ő ugyanazt csinálja. / A vajdabot már nincs meg/.

A ilajm-kovács Rudolf - 30 éves., még nem adom át, de most már besegít nekem. Még én tudom /csinálni/.~~Fajm~~Tagulja a dógokat. Nagyon sokat besegít."

AK: Kovács Rupi Rudolf, vajda
Gy.i.: 1983. júl. 18, Keszekab

Halál-virrasztás

* Ha pl. meghal egy nő - nem köll összehívni a virrasztóba, csak a lakodalomba -, akkor fognak gyertyát, azon az éjjelen, ahány éjjel lesz, tehát mindig nem köll vinni gyertyát, meg hork se, az eljő éjjel 3, 1, 5 - páratlan- gyertyát köll vinni. Meg aki nagyon jól szerette, akkor visz egy korsó bort, v. két üveg bort, 3 üveggel. Odamennek, fülkösöntik a halottat, köszöntése: - /cigányul is mondja/ - Az isten bocsássa meg a másik halottakkal együtt. Leülnek a földre, körbeülük,

vagy - a fej az ablaknál, a láb az ajtónál, a szoba közepin. De a sarokba /is lehet/, az ablaknál, a levegőnél, hogy nagyobb legyen a hely.

A halott, ha nem sajnálja a hozzátartozói, akkor rajtmarad az ágyon. Ha nem akarja, akkor hoznak be téblát, beviszik az ajtó, a fej alá tesznek valamit - paplan, ami már nek köll, kabátot, rosszabb kabátokat is. Egy fehér lepedővel van leterítve, alatta is lepedő van, vőlül is. Az a ruha van rajta, ahiben meghalt.

Akkor rátesznek kettő pénzt a szemire, akkor a kezit becsukják így /összekukulcsolják/, akkor pénzt raknak ide bele, a két /nagy/- lábujjára madzagot tesznek, bekötik a lábát, összekötik/ a két lábujjat/, a akkor mikor viszik el a halottat, akkor leszedik a pénzt, s ezt a rokonság, a család között elteszik - szerencsére. A madzagot is elteszik szerencsére.

Mondjuk valaki pénzt tesz be a ruhájába, de nem, inkább pénzt dobnak a gödörbe, mikor temetik. A ruháját, amit senki se akar viselni, vagy olyan ruhát, akit senki nem vett fel, mert akkor az is elmegy /magával viszi a H/.

Ilyenkor mondják: /cigányul is/: A másvilágon is legyen pénze. Aki szerette se piát, akkor bedobnak azt is. Ételt nem. Akkor mikor eljönnek a temetőből, akkor egyenesen a kocsmába mennek, nem is szabad hazajönni! *A ZOKONYOK TORT FIZETNEK*

Temetés

Vót olyan, hogy lehuzta magáról a ruhát, repegette a kendőt, a haját huzta, a H 40-es évekbe vót, aké bele is ugrott, mondták, hogy: Jaj, itthagytál engem édesanyám, ... /cigányul is/ Akkor a többiek hozzászólnak: /cigányul/. Akkor fogják a nőt, / a férfi/ és elviszik a sirtól.

Akkor onnan elmennek a kocsmába.
A sirra virágot, koszorút.

Majd 6 hét után, akkor a hozzátartozója kimegy a H-hoz, viszi magával egy bádogot, hogy felismeri bármikor, van kereszt, de edényt, vagy valami tárgyat, hogy mindig fölismerje. Ha nem tud ő kimenni, kimegy a lánya, megmondja melyik sorba, hol, és mi a jel az édesapjának sirján. - bádog, szalag-piros színű, pénz-átfurni, vagy lyukás 20 filléresek, bele drótot fűztek, arról megismerte.

Kereszt van, föl van írva, hogy mi vót a neve, mikor született, mikor halt meg. /lánykori neve is/.

28.
KÖZLEKÖZÉSI
208 86
KÁROSVÁR

Ak: Kovács Rópi Rudolf, vajda
Gy.i.: 1983. jul. 18., Kszjakab

Tör

Akkor az az első /hazafelé jövet a temetőről/, hogy bemennek a kocsmába. Mikor a blindultak, akkor hátra nem szabad nézni a kocsmáig senkinek. Bemegy a kocsmába, akkor a hozzátartozóknak szabad csak kérni, az idegennek nem. Akkor itt lesz az első tor. Itt az EDOSZ-ba, tegnapelőtt volt a temetés. Ha 20-an vannak, akkor 20 pörköltet kérnek, 20 rántotthúst, 20 l bort, ki sört szeret, sört, ki pálinkát, pálinkát. Oda nem mehet rokony, csak az idegenek /ill. nem ehet, ihat/. Rokonya: az l. unikatestvére, a sógorasszonya, gybátyja, nagynénje, gyerekek - belső rokonság. A nagyobb család-amáro nipo.- és a családjuk is. Most ugye én vagyok Kovács, de már a Frigur, a Barcsa, vagy a Máté az már nem rokonyom, az már megihatja. Mégha evette is a lányt a csból, akkor sem tartozik ide. A gyerek anyja ha meghal, akkor a felesége rokonyai ihatnak, -mondjuk Frigur. A gyerek családja nem ehet, ihat. Amikor ettek, ittak, akkor ugy jöhetnek haza.. Mikor ettek, mondták: /cigányulis/: Adta volna a jó Isten, hogy ne ilyen ügyben jöttünk össze, inkább egy lakodalomba mentünk volna, vagy egy keresztelésekre mentünk volna. Akkor mondja a másiknak, hogy... kocintani nem szabad, hanem azt kell mondani, hogy /cigányul is/: Az Isten tegye, bocsássa meg a másik H-al együtt. Akkor ahányszor iszik, mindig kiönt egy picit: Legyen a H-é /mondja/. Mikor van a virrasztás, akkor is mindig ki kell önteni. A toron eszne, kifizetik, eljönnek haza - az mind a H-ért, a H előtt, a H számára esznek. A rokon nem ehet, nem ihat, csak várja, hogy mindenki mondja cigányul, hogy: Ne busuljatok, nem cs k tirajtatok esik, mink is odajutunk. *kedvel jöni*

Temetőbe mikor mennek, a hozzátartozó feketében van, a másik nam érdekes: szoknya, kötény, - apám idejében még szigorubb volt, miná most. Még rá is szóltam a multkor a Pillére, hogy csak a kendő volt fekete, az édesanyja meghalt, a szoknyája bordó volt, rászóltam, hogy evvel nem szép, hogy oda kimész a temetőbe, elviszik a híradet, hogy bordó szoknyában vagy és csak a kendő van fekete. *piro*

Kocsmából ha jönnek: elől idegen, rokonyok egyben jönnek hátul. Busul. De az idegeny is odamegy hátr, hogy vigasztalja, ha messziről jött, hogy: Bocsássa meg, el kell mennem, bár ne jöttem volna ilyen ügyben, bár egy lakodalomra hívhattál volna meg, vagy keresztelésre, ne adja az Isten, hogy többet ilyen fordulgon előtte /elő/. Akkor innen az utról már hazamennek, vagy megy, ki hova akar.

Hat hét után megin egy tor. Akkor már nem muszály elmenni, akkor csak a rokonság megy el, vagy itthon. Akkor ő főz, s most ugy hívják meg: Ha főljön, de akkor ők is esznek. Külön is a üvüké, külön a toré. Töltött káposztát, sült húst, baromfit, hoznak tortát, régebben kalácsot, keltkalácsot. Cigány kenyér-punya azt nem, az szégyen lett volna.

Aks Kovács Rupi Rudolf, vajda
gy.1.:ml983. jul. 18.,Kaszjakab

TGR

Tor

Külön vannak, ez a csoport itt van, az a csoport ott - de most nincsenek olyan sokan, mind a kocsmában meg a temetésen-
ugy 8-na, lo-en, két-három órát vannak ott.

1 éve után ugyanez, megint ugyanugy, össze kell hívni, találkozni. Már föl szabadul a gyász, akkor már énekelhet mindenkinek, lehet vig nótát mondani, táncolni, már elmúlt a gyász.

Gyász

Szakállal gyászolnak a férfiak, hat hétig nem borotválkoznak, a nők egy évig - van amelyik tiszta feketében. A férfiak 6 hétig nem fésülködtek.

Aztán mi már Mo-n hoztunk olyat /törvényt/, hogy ~~nincs~~ minden két hétben borotválkozhatnak. Főzni, mosni, varrni szabad. Mi már Mo-n, itt születünk, mi már nem bírtuk ki eztet, akkor hoztunk egy olyan határozatot - már ugy mondom, hogy minden két hétben megborotválkozhatunk. 1960. dec. 3-án, akkor halt meg a nagybátyám, / a feleségen nekem első unokatestvérem - és akkor hoztunk egy rendeletet a fiával, a Mátéval, hogy nem bírjuk ki ezt, Mo-n élünk, nem azért, hogy most már lenézzük magunkat, mert ez csunya. Szépnek szép a gyász, aki be tudja tartani. De mi nem tudjuk betartani, mert ugye bejárunk a városba, itt Mo-n nincs az már.

El is fogadták. Felhívtam őket a telepen, lehívtam őket, bölintotak, egyetértettek velem / rákérdezésre/. Most már a fiatalság is oda jut, hogy lehet hogy 10-15, 20 év múlva ez se lesz már.

Halotti teríték

Amikor hazajöttek /a temetőből/, azon az éjjel, mikor hazajöttek a kocsmából, akkor fognak 1 tál ennivalót, akárki főzte, azt kiteszik oda az ablakba. Az jó, ha hozzányult, akkor szereti a családját. Utána kidobják, akár a kutyának. Mellette volt bor is egy kis pohárba, kenyeret is tesznek. Ugyanugy 6 hétre és 1 ébre is. Azt mondjuk, hogy hozzányut./evett/.

Viasszajáró halotti

Féltünk, de 1948 óta mi azt mondjuk, hogy nem járnak-ahaza ahalottak. Előtte hazajárt valóban, mert abban az időben megszűnt az a dolog. Már a nép, nem hittek, már itt művelődtek. Erdélyben még azt mondták, hogy hazaját. Valamelyik halott akkor jár haza, ahogy engedik. Tehát a Jó Isten ahogy engedi, hogy a földön milyen volt a viselkedése, a cselekménye, hogy tudott véttenyi, kinek tudott véttenyi. Ha nő volt, hogy dobott-e el gyereket, -tudatlanul, megcsalta-e a férjét, hogy ha még bűn van előtte, nem jöhet haza, ha a bűn lejárt, a jó Isten akkor engedi haza. Akkor ha valakit megbült....

Ak: Kovács Rupi Rudolf, vajda
gy.i.: 1983. jul. 18, Keszjakab

Tulvilág-kirá képzetek

Ha bűnös, akkor a főzőbe kerül, ott kitisztázza magát, aztán a Jó Isten elé, a Jó Isten megbocsát neki, és akkor már fölment a mennyekbe. A főző a pokolban van. Azt mondták, hogy a pokol is fönt van!!!!. Ugy van csak/elkülönítve/ mint egy rossz ház a másiktól. Pokolban - van a Lucifer. Még a nagymamám is azt mondta.

A halott lelke fölmege a mennyországba, egy kis lehalet, a ~~szája~~ az a pokolba megy. No, most, a test, az egy bűnös. A lélek a mennyország kapu előtt van. No, most. Ez mindig be köll hogy menjen az Isten előtt. Tehát az Ur Isten előtt várja, hogy most milyen ember vót, bűnös-e vót, mendent lekö számónyi. A teste a pokolban van, azt elégetik. Van ilyen nagy főző, az Ördög viszi a testet és beledobja. -"mer itten ez aza enyim"- azt mondja. Ezt én csináltom ez az enyim".

A jézus tett bále lelket, akkor ez az övé!"/eredetm./
Nop most, ha lemondja a bűnit, akkor azti is hallottam, hogy ha egy ember meghal, akkor azon a napon és azona apercen egy ember születik. Cigánygyerek-valahol hó szülessen.

Lelke fönt az Isten előtt, pokolban a teste. Mert az Ördög-ha vlaki haldoklik, akkor a lábánál van az Ördög. A halott észreveszi, csak nem tud beszélni. Elveszi a hangot, mutatni nem tud, csak elkövesedik a szem, és akkor már látja. Es akkor becsapja az Ördög a halottat, ugy csapja be--- azért nem jó, hogy ha"van egy beteg, és adok neki állandóan tablettát, meg vizet, mer akkor avval csapja be, hogy ugyanavvá változik, mind ő, és akkor azt mondja neki a cigány-/cigányul mondja/ø. - megissza/a vizet/, a hálál vizét issza meg.

Azt mondjuk, hogy mindjár meghal, adjunk neki egy kis vizet! - akkor avval csapja be.

Ha a lábánál látják, mert voltak valamikor ezek a tudós asszonyok, meg most is van, Alföldön van, a komasszonyom is - Csökölyben lakik, az is tudós asszony, kiönti magának mindent, Az én mindent el tudja mondani. Ezek azok az oláh fajta, a fé bojások.

Abban az időben tudósokhoz is mentek az asszonyok, az apám, nagymamám abban az időben nagyon sokat adtak a szerencsére. Akkor el köllött mennyi jósasszonyhoz, vagy öntőasszonyhoz, - az kettő.

A javassasszony az, aki megmondja a nevit előre, már ugy isé szölitja, hogy Vilma, Mariska, én már tudom, milyen ügyben jöttél hozzám,

Milyen ügyben szöktak ilyen asszonyhoz menni?

Elmentek azzal, hogy nagyon hazajár a halott. Kopogott, zörögött edényekkel, vót, akinek meg is mutatkozott, de ugyhogy az arcát nem mutatja a halott. Megismerik. Vótak valamikor az ezek az Öregasszonyok, hogy már meghallották, hogy jött a férje vagy az apja. Akkor elmentek, hogy ne járjon haza. Elmentek a tudóshoz.

Nagyon rosszul csinálta a halott, volt akinek meg is égett, ugy a kezit,-rátette. Jelt, nyomot hagyott.

31.
20P.80
KISPESTI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
KISPEST

Ak: Kovács Rupi Rudolf, vajda
gy.1.: 1983.jul.18. Kszajakab

Visszajáró H -elhárítás

Akkor szektünk olyat csinálni, hogy ha nagyon hazajár, akkor a ház négy sarkán a fokhagymát tettek, meg az ajóküszöböt fokhagymával +++-t, ajtószárfára, mert a halott és az Ördög is a fokhagymától távozik.

Elmentek a tudós asszonyhoz, és elvitték a fényképét a halottnak, hogy állandóan ez hazajár, nincs nyugodalmunk, a gyerekek nem tudnak aludni, mert olyanokat csinál, -elmondja, hogy mit és akkor fogja a képit és a tudós asszony elmondja, hogy mit csináljanak, mit hozzanak neki, elhozzák azt a dögöt - mondjuk el kell menni a temetőbe és elhoznak egy kis hantot, és elhozzák. És akkor ő többet nem tud már csinálni, többet nem jár haza..

21. napig No, most van még egy. Van ilyen mise. 6 hét után elmennék, szolgáltatnak egy misét, hogy ne járjon haza a halott.

21 napig jár haza. A pap megmondja, benn a bibliában van, az könyvben benn van, hogy 21 napig járjál haza és ne bántsát a családodat.

De a halott akire haragszik, vagy haragudott a rokonságba, annak megjelenik. Van olyan, hogy 1 év után is hazajár. Vót ilyen tudatlan, hogy nem csinál misét, arra Gyitró /?/ felé ilyen tudatlanok voltak, az nagyon messze van, mind Somogy m. megy az utolsó határ, mondjuk Békés m., és nem csinálta eztet. Egy évit hazajárt a h. utána már nem.

Valamikor én is nagyon féltem a H-tól. Most már 20-22 éve annak, hogy éjjélkor is leszokunk menni a telepre, egyedül ott vagyok, sötét van, de most már nem /félek/.

Az Ördög a halóokló előtt ördög alakban jelenik meg. Azt csak ő lássa. Amikor a lábánál van, akkor még él. Rokonya alakjában, nem tud beszélni, elveszi a lelkét, hogy ne tudjon beszélni. /cigányul is mondja/. És mikor még már ott mutatkozik a fejénél - a javasasszony mondta - amikor a fejénél mutatkozik, akkor már meghal. Akkor elviszi a Halált testit. Ugy mondjuk, hogy viszi magával a földbe. A temetőbe így leskelődik, ott van a sirok mellett, és akkor tudja meg a halott is, hogy meghalt, mikor a pap így háromszor rádobja a szenteltvizet. Addig nem tudja a halott, hogy ő meghalt, csak mikor a pap rá elmondja az imádságot és rádobja a szenteltvizet.

Akkor az Ördög elkezd ugrálni, örül, ott van a sirok mellett, figyel, nevet, röhög - ez valóban is így va, mesélték az öregek meg a tudós asszony is.

Vót ugy, hogy kiöntötte a tudós asszony mindent viaszból. Eh, aranyom, ha én magának megmondanám, hogy vót egy tudós asszony, az édesapám mondta 1930-ban, hogy volt egy literes üveg, abban bent volt az édesapja az édesapámnak. - aki meghalt. Előhozta az édesapámnak. /Megidézte a halott szellemét!/. Azt mondja: "Itt az édesapja, megismeri?" - Jaj, hát ez az édesapám!" Bent volt az üvegben, rendes alakban. Fehér literes üvegben. Asszonya: -Tudja mit kér az édesapja? - a nővel beszélt az apámnak az édesapja. -Asszonya: azt kéri, hogy ezt a ruhát hozza el neki, vigye oda a temetőbe és ássa le neki, mert

Ak: Kovács Rupi Rudolf, vjda
gy.1.: 1983. jul.18., Kszentjokab

Visszajáró H - javasasszony

...mert ezt otthagyta mint. És meg is mondta, hogy milyen bu-
ha volt. Esküszöm magának, a Jó Istenre. És el is vitte, és
többet nem éart vissza!

De, 1948 óta a halott nem hár haza. Most már ugy köll gondol-
kodni, mind a fiataleág.

A halott sirjára ennivalót nem tesznek.

Virrasztás

Külön a nők, külön a férfiak. Külön a rokon, az már feketében
van. Akkor nem is köll szólni, az idegeneknek köll énekelni,
olyan nótákat, ami hozzávaló, pl. -xcigányul a címét mondja.
Mindig a rokony gyújtja meg a gyertyát. 1-1 az egyik és másik
félre, és a 3. a lábánál. Ha elégett, akkor megin, hogy le-
gyen gyertya /fény/ állandóan, mer akkor villany nem ég.
Hogy világosságba legye a halott mindig, a máskilágon is
világossábo legyen.

Jordán folyó - tulvilágképzet

A bünösségét a Jordán folyón keresztül köll, hogy menjen.
Ott mondja el a bünösségét, onnan viszik a főzőbe. Ha bü-
nös, akkor bünös, ha megmarad, akkor mehet a Jó Isten elé.
/Ha rajta marad a víz/, ha nem, akkor megy a pokolba.
Es mike odaér a mennyország kapujához, akkor kiderül, hogy
bünös volt- e, vagy nem. Megváltója van, azér dobnak bele
pánzt /a sirba/, hogy legyen mivel megváltani.

/Ki váltja meg?/

Hát a szt. József meg a szent Péter ott vannak a kapu
előtt, kulcsa van a kapuhoz, édesapám, meg a nagymamám így
mondta el.

Virrasztó

Reggelig maradnak. Tovább nem tudnak virrasztani, csak két
napig. Akkor a halottat elviszik, akkor megkérlik még, hogy-
ha holnap este eljőnnének, akkor tartjuk a virrasztást, ha
nem jöttek el, akkor nem tartjuk.
Régen 3 napig, kivilágosédásig. Mi nem mesélünk, ezek a má-
sikok, ők meséltek. Onaluk viccet is meséltek.

Elénekli -1. dalt, amit virrasztóban szoktak énekelni-/
Magyarul is vót ez: MÉR máresz te Dévla /???/ - keserves nóta.

A temetőben csak az ő nótáját muzsikálják el, mondjuk hogy
"Elmegyek, hogy boldog lehetsz...", ilyen magyar nótát ze-
nésekkel.

Gy. helye és ideje:
Kaposzentjakab
"oláh" cigányok
1983. július 26.

AK: Rostás Máté
60 éves, r.k.

Gy: Szapu Magda

Erdélyből érkező családok a tlepre

1914-ben jöttek ide Székelyudvarhely, Máréfalváról:
Öreg Rostás Lajos - Öregapám, a fia - Rostás Lajos, testvérei:
Domokos, János...-heten testvérek, ebből 3 nő, Frigur Katalin,
Erzsébet, Ida. Itt csak két család telepedett le - a
Kovács család és a Rostás család - Kaposváron. Az ittlévők
a 2 családhoz tartoznak.

S fiuk az apjuk nevit, a lányok az anyjuk nevit viselik.

Az én lányaim az én nevemet már.

Az Öregapám családja - a lányok voltak a Frigur nemzetség-
ezek nagy családból voltak. Az én Öregapám apja, az valamikor
vót Majlát.

Ezek Törökországból származtak. Cigányok /török cigányok/
az 1800-as években, nem tudom, milyen királyság volt akkoriban.
Már régen letelepedtek Székelyudvarhelyen.

Megtetszett nekik ez a terület Erdélyben, mert ugye MO-hoz
tartozott akkoriban. Hát vannak Törökországban most is magyarok.

Az Édesapámnak /déd?/ az apja-azok tudtak törökül.

Beljebb gyűttek, mer a bocskoros románok akkoriban, tetszik
tudni ezek mind Ázsiából származtak, Örményországból, ahogy tamultam
is, onnét jöttek a magyarok is. Ők is így vándoroltak.

Az édesapám apja - meg a régi Öregek mesélték, hogy ők még
Örményeknek számították magukat. Örményország Ázsiából szakadt
le a Hungyadiak ideje alatt.

Cigány-nemzetség

MO-on olyan 10-12 cigány nemzetséget ismerek: orosz, szerb,
horvát, hseh, Franciából is, de inkább több van NSZK-ból -
istóriások, ifótozók, ringlisek, cukorkás, Ezek is kereskedők
voltak. De a kupecsek, mind horvát, jugoszláv, románok
közül kerültek ki.

A lovások-ezek szerbek. Drezsere- ezek mind orosz cigányok,
ezek is kupecsek, arannyal, meg ilyenfélével, ott sok az
aranytartálék. Csángó- Romániából jöttek, abból nincsen
sok, földmunkával foglalkoznak. Szegköcsök- orosz cigányok,
mesteremberek, furókat, ekéket, kocsikerekeket, ilyesfélét.
Baranyában-tollas cigányok, azok is lovások, de inkább
Jugoszláviából, tagultak az orosz cigányoktól.

Székelyföldről

Édesapám 1913-ban bevomult katonának, és ide helyezték a
Kontrás utcába. Ott volt a laktanya. A család 14-ben jött,
a menekülés alatt. Édesapám Egerben volt, a falu és a megye
megkérték és kiiskoláztották, mert az apám pap volt, cigány
pap, róm. kat./!!!/ Ez pedig ilyen a Föld-Európán talán
heten vannak. Van egy pap Franciaországban, avval levelezünk
is, jön le Csatkúra, most szeptemberben a bucsura. Direkt a
mi nyelvünkön tart misét, három órás misét.

AK: Rostás Máté / a tizpotelep
legidősebb férfia/
gy.i.: 1983. jul. 26. Keszakab

Telepiék

A telepen- az én öregapám meg ezeknek az anyjuk/ Rupi, a vajdájé/ édestestvérek voltak. Rupi első unokatestvérem. Rupi apja az édesanyám testvére volt. Rupi anyja meg édesapám szintén testvérek voltak.

Találkozási alkalmak

Virrasztás, lakodalom, kresztelő már nem, a családban tartották meg.

Inkább így kocsmában találkoztak. Nekünk van sok Pesten/rokon/. Az édesanyám szülei - azok voltak Gránosa, édesanyám apja. Szászadoson lakott, Erdélben, azok között van hentes és mésszáros, botos, rendőr, titkár is.

Pesten - ezek vannak miköztünk- 3,4. unokatestvér. apám 1924-ben Budapesten volt, k1927-ig. Székelyudvarhelyről Kaposvárra jött katonának 1913, innétó kiment a frontra. - Olaszországba is.

Rokonok Rákospalotán, Szt. Imrében,...

Ilyen is van köztünk - féltékeny volt, fogta magát, elment már az ő szülei elvitték mondjuk Zalaegerszegre, ott letelepedtek. Eknak Groszlánba, Pápán már nem. A legtöbb mind P Pesten van meg Kaposváron.

Távoli rokonok értesítése

T lálkoztak 1 évben 2x, Pesten /, vagy vásárokon, 6 hónapban, sirtak, egymásra ráborultak, elmondták mindenféle, ami történet.

Lakodalom+találkozás

14-15 éves korában már férjhez ment a lány. Oda sokszor nem kellett a vajda. Megkérték, ittak, komák is voltak, stb. Metesítették egymást, voltak vonatjárások.

Mondjuk szept. 8.-án /csatka bucsu/ kötöttek le egy dátumot, itt és itt fogunk találkozni és meg lesz tarva a lakodalom. Közösen állták, a két nász megegyezett - ha a lány apjának nem volt annyi pénze. Bort öntöttek a fiatalok kezére - a lovároknál.

Miköztünk egy öregebb- az ráadja az áldást, hogy egészségben és ne maradjanak el, akkor maradjanak el, amikor a

Temetés - Beng

Ha valaki haldoklik, akkor a Beng akkor is megjelenik. Van olyan, hogy álmában is megjelenik, kicsit megnyaggassa. Az már kiválassza, hogy érdemes-e neki, vagy nem.

Lidérc

Á, azt csak hagyni kő békén. Vót miköztünk - édesanyámnak az apja- /?/, édesanyám terhes vót. Volt nekek egy ló, egy szürke, 3 éves, az férje volt Gánosa Rupi, Gránosa József és elmentek Szászadosból Csikszeredára. Somolyóra mentek

Lidéro

...mentek az ő testvéreihez. Szóval ő elment a sógorához. No, most, egy akkora erdőbe mentek keresztül, ~~az erdőbe~~ a Hargita tetőn, hogy elkapta őket egy nagy eső, záporosó. Mikor az elkapta azokat, hát az a Lidéro nagy kalapba vót, pipa, nagy parázs vót rajta, mikor a ló észrevette, mer a ló észreveszi, kiszabadult az embernek a keziből. Csak egyet csinál, a kötőféket mindjárt kiveezi a keziből, ha mindjárt ráköti, akkor is viszi el, hát ugye egy 3 éves ló. Hát olyan esőt ~~kapnak~~ hagyott rájuk, az a Lidéro vót, a nyulak ott voltak az Öregasszony lábánál. A nyulak! Hát azok mik voltak, mind a Bengák. Direkt látta őket, ekkora kis szarvuk volt. És előjött a Luci Feri: Hát szerencséd, ezt mondja, látom, hogy így vagy - emberi hangon - fogd emagadot és menjél tovább. Eljél, ameddig akarsz. Ezzel azt a gyereket egészséggel. Ez volt ez a Gráncsa Rupi Lajos - ez a Rupi, az volt a fia. Ezt a gyereket szülte meg. Alidéro - nagy ember volt, akkora, hogy a felhőt elérte. Kicsi is tud lenni. Hargitán fűnt a tetőn - volt ez.

Óriások: nem emlékszik rá küstünk senki. Hallani hallottam, egyszer én ezt már kérdeztem Öregapámtól,

Öregapám beszélt: Egyszer volt, az anyon üvöltött az erdőben, járkált. Faluról jött, faluba ment, de erről nem tudott senki, nem tudták kísérelni, mert ha láttak ilyesfélét, összeszaladott mindnek a feje.

Elhárítás: Akkor csináltak tüzet, fohagymát, sőt tettek a parázssra, úgyhogy a szellemeket el....

Víz szelleme

Van. Mondjuk ilyen forrásviznek. Vagy kutnak.

Ha nem mondjuk neki: Jó estét, akkor ~~oixaxaxaxaxaxax~~ nem ad vizet. Ha mondja, /?/ visszamegy, és akkor olyan nyomást csinál, hogy az ember szive elreped. Ha mondja, hogy jó estét, akkor rendes vizet ad. Akár patpakhhoz...

Mikor jószág, nagy szarvas, vagy nyul, mer van nyul, hogy iszik vizet, lemegy a forráshoz, bal lábbal szépen letérdel.

Tudják azok is a kötelességüket.

A BENG - az is ájjatnak teteti magát.

Vízanya

Az alszik bent a kutban, vagy pedig a forrásban, ahol a 3 forrás összetalálkozik.

/Milyen alakban van jelen?/ Mindegy neki.

Alszik. Van ilyen, hogy 12 órakor délben, akkor elmegy a lánnyal, a szépasszonyok - azok táncolnak, és üntenek bort, megkínálják a népet. Aki aztán iszik... /kezével int, hogy annak vége/.

AK: Rostás Máté
gy. i. 1983. júl. 26. Keszjakab

Szépesszonyok

A szépesszonyok a vizanya családja. Tulajdonképpen az a Luci Feti. Hát ő a király. Minden/nek/ változik. Az hal, kutya, macska, mindenfélének, ami csak meglétezik a világon, minden változik. /A gyűjtő kérdésére:/ Pelesége a Boszorkány. Gyerekei a kisördögök. Az a Lucinak a fiai: Feri, Jancsi és Pista. Feri 9 éves, Jancsi 7, Pista 3. A Feri éppen anyai /ereje van/, ha mondja neki /Luci Feri/, hogy menj és intézd el, mert ezek nem tudják, akkor ez elintézi. Legerősebb az apjuk.

A vizanya, tulajdonképpen ő őrzi a vizet. Mintha van egy öregasszony, a háznál, és ő vigyáza aházra. Hát ő éppen úgy van, ő vigyázik a vízre. Az összes Európában a vizet, a hegyet, a vizet, a fát, ezeket mind ő táplálja. Ad neki csöcsöt, hogy táplálja a fákat, meg a köveket, mert úgy fejlődik a kő is, mind a fa.!!

Vizanya/???/ - ő mind /közben gondolkodott egy darabig/ - az a ... hogyan mondjam már - az szintén apokolban van, ő a házórző.

A kulcs nála van. Aki oda bemegy, onnan már ki nem jön. A halott önnét már ki nem tud jönni.

/Az erdőnek, fának van anyja?/ - Hát az az /a vizanya/. Ezek táplálják a hegyet meg a fákat. Ezek táplálják. Azért bent nedves a fa, mert a vizet ér. Ő ad neki csöcsöt, hogy nőnek a fák meg a kő kövek.!!

Ezt még a régi öregektől hallottam, de ezek /a fiatalok/ már nem tudják.

Az erdő anyja - Hát őt aztán nem látja senki, olyan aztán nincs. Mert varjában, kánya, aztán mindenféleképpen van fönt a fán. Azt nem látja senki. Ő meg kukucskál, hogy mi van. De viszont a bengék ott vannak körülötte. Aki bemegy arra a területre, hát az megadja nekik az áldását.

Szellemek

/a szellemek fönt vannak a levegőben?/ Azok fönt. A boszorkányok fönt sétálnak. Amikor van az a forgószél, hát akkor a Beng akkor veri meg a boszorkányt.

A bengék vannak fönt a levegőben is, földön is. Annak mind-egy, akárhol van. Ahol nem gondol /rá/ az ember, az ott van.

/Pirospuskás eltéríti az utasokat?/ Hát azaz, a beng, áldja meg... Az egyet puskázik, abból olyan egy katonatiszt lesz, vagy rendőr, vagy akárki, a legszebb/asszony/ a világon, olyan egy ember. Vagy nő, ha férfival találkozik, akkor a legszebb nő. Mátogassa magát beki, elveszi neki a figyelmet. Azt csinál vele, amit akar. Sétáltassa a mezőkön, mire elunja, akkor megy heza.

Világkép

/Alattunk mi van?/ - Hát kell hogy legyen egy másik Európa! Ez a középső a miénk. /Kik laknak ott?/ Hát erről vitatkoztam még a pappal is, hogy ki van ott lent az a világ. Ha lenne egy föltámadás... /Az öregek mit mondtak?/

AK: Rostás Máté

gy.1.: 1983.jul.26. Keszjebab

Világkép- Halálottak

Hát ezek a Mulék! A halottak. Tulajdonképpen az ott alattunk a pokol.

Föl csak az embernek a lelke megy. Most, ha meghal egy öreg néni, várandóban van egy asszony. Ez az öreg meghal, a lelke abba száll bele. Abba a kis megszületett gyerekebe.

Mi lesz a testtel? Hát ezt csak a Pista tudja megmondani.

A kis benég. Hogy hagyott neki kegyelmet, vagy nem hagyott. Jár mindenfelé.

A lakásuk tulajdonképpen bent van a pokolban. /Alattunk?/ -Ah, a Luci Feri az legtöbbet főnn van a ... No, ennek fölöttése nincs. /Fönt a mennyországban?/ Fönt. Fölöttése a Jézus volt, de nem a Jézus, hanem még egy, az Ur Jézus. Ezek vitatkoztak.

Legendamonda

A Pilátus nem ítélte el Jézust, de musáj volt. A Feri azt mondta: Itéld el, ha nem akkor lefejezték volna a bengák. Volt énnekem egy könyv, az ilyen volt. /?/

Tulvilág

/A max halott átmegy a Jordán folyón?

Először még nem megy át a Jordán vizén, még az összes bűnös ket meg neki le kell számoljon, hogy mit cselekedett. Lopott, csalt, félrelépett, vagy asszonnyal, vagy emberrel, vagy ember az asszonnyal. Mer addig szó sincsen, még a tisztítóvizet át nem ment, mert azon keresztül köll menni neki.

Ha azon átment, akkor átmegy csak a Jordán vizén.

Az a pénz, ami maradt neki a zsebibe, azt a pénzt viszi magával.

Ami van neki pénze az ujján meg a szein, azt leveszik, és ugye van neki szerencséje. Meg azt a madzagot, ami meg van kötve neki a ujja - a két lábujja.

Apénzt - viszi a másvilágra, vesz magának, amit akar.

Megváltani magát, ha van neki pénze.

/Kinél? - nagy rábeszélésre mondja:/ Tulajdonképpen van egy asztal. Megkérdezi - válságdija van? Ha nincs, visszaküldi még-egyszer. És aki bűns, az bűns. Mert látták, hát a Beng ott van, a Pista Kiteszi. Ő tisztálkodni akarja. Akkor azt ott elengedik.

Máskülönbben babon, tűsön, ilyenén borotvákon, ezen köll neki sétálni. Most visszaküldik. Az megy, összeapítja azt megfőzi. Ennek - volt válságdija, azt kifizette. Pistának /3 éves beng/. Még a Jordán folyón van /előtte fizet/. Akkor aztán szép-en megy át a padlón. Akkor van ottan egy nő, akkor szelence van neki a kezibe meg két kisgyerek. És azok adják neki /a szelencét?/ - arról tudja a Jancsi /7 éves/, hogy szabad. Aztán megy be. Ha férfi, akkor a nő adja neki, ha nő, akkor a férfi adja neki /a szelencét/. Az olyan, mint egy szentírás/a szelence/. Az már mehet. Akkor van neki egy szobája. Mer mind el vannak osztályozva.

Mer aki bűns, mer 1930-ban beszélte nekem öregapám - hogy aki hibás, az bünt cselekedett. Mondjuk, ha nő, - hát már szégyenlem magam kifejezni - hogy terhes volt az asszony, vagy pedig eltetette saját maga, vagy pedig másikkal /a gyereket/, azt megfőzetik és neki kell megenni. Mert az egy nagy bűn.

És ő, aki rá uszította, még a másik, annak is meg kell enni. Ha nem akarja, akkor csontokkal húzzák meg, meg véres szalaggal húzzák meg a száját.

En láttam ilyen nőt, itt is van Kaposváron. A szája piros és fehér, mintha zabálás lenne neki a szája, az már vót, az már tetetett el családod. De olyan vicces, figyeltem a piacon, és aztán komoly lesz. Viccelni többet nem mer.

Ezt a vizanya teszi. Miért tette tönkre a családját, mért nem hozta a világra. És az a büntetése, hogy saját vérével kell hogy meghúzza a száját.

A vizanya is mindennek megjelenik. Ippen detto ugyanaz, mind a Beng, a nagy, a Luci Feri. Hát tulajdonképpen az neki a felesége.!!

Van vizapa, az egy és ugyanaz, az megy mindeffélé, mert viz által van mindenféle. Ha nem iszik az ember, meghal. Mert tulajdonképpen az embernek az vére olyan forró, mer evvel csillapítsa le az ember magát. Leapad az embernek az összes belső része viz nélkül. Ugye kicsit ha szelad az ember, akkor már majdnem - nincsen szívdobogása.

Világkép

/A gy. összefoglalja: A világon a legnagyobb ur a Luci Feri. Annak a felesége a vizanya. Az egyszemélyben a vizapa is/ Az már nem csinálja magát /akkor/ királynak, hanem vizapának /a Luci Feri/. Az ~~elme~~ lent él és fönt is él, őtöle magosabb nincs. Pozíció van neki.

Legendamonda

Mart Jézus Krisztus abban az időben tette próbára. Eocer csak előjött a szó, hogy játszottak. Mind a gyerekek csináltak emberformát. Azt mondja, ha már így van, mondd neki, hogy keljen föl! /Mondja Jézus/
Ránéz az űrdög:- Nem tudom.

-Hát vigyázz akkor!

-Már vigyázzok?

-Mert figyeld, hogy az föl fog kelni!

Ráfujt, fölkel. De az embernek a lelke a Jézusé. A teste, az mind halott. Alszik.

Hát-éu

Lélek

Hát tulajdonképpen az ember mikor alszik, akkor halott. A lelke ott van ám, mert van ugy, hogy egy csüpp viz csak leessen az embernek a lábára - már fölröppen:-Jáj, mi az?

Hát ott van a lelke, csak kívül van / a testen/. Akkor pihen. Meg a sziv akkor pihen. Mert ha dolgozik, akkor fülven hevitve.

Tulajdonképpen ez a föld,- Európa /a világ/ -ez köztes. És nem keresztény. Itt volt mind görög-keletiek. Akkor voltak, amik náncsenek megkeresztelve, - a pogányság. Aztán volt köztük, aki dupla kereszt van.

Eredetmonda

Hát nem lehetne csak így

Ak: Rostás Máté
gy.i.: 1983.jul.26. Keszjakab

Eredetmonda

/A görög-keletiek dupla keresztjéből hogyan lett egy kereszt/
Hát nem lehetne csak így egy keresztet csinálni? Azt mondja a
másik barátjának, a kántornak / a pap/. - De, lehet. Ne te-
gyék föl azt a dupla keresztet a templom tetejére, hanem
csak így egyet, akkor lesz keresztény.

Cigaretta- dohány

Luci Ferinek ez méreg / a cigaretta/. Ez tönkre teszi az em-
bert./1/

Mert ez, amit Luci Feri köpköd, ez a dohány. A Luci Feri ta-
lalta föl.

Luci Ferinek van egy gyűrűje, egy piros gyűrűje. Az megmondja
hogyan mi történeik a világba.

A vizapa - az a Luci Feri. az mindig nincs otthon, mert az
ő uton van, nézi a világot. A Földé Európát. Ő bolyong mindan-
hol. Ugy csinálja a hullámokat, úgy csinál mindent. Akire
astán egyet gondol, megmozdítja és már bukfencöl a hajó. El-
merül.

A vizanya - hát ő is elmegy, mikor elmegy bogarászai ő is ma-
gának. Mikor elmegy járkalni. Akkor elmegy ezekkel a szép-
asszonyokkal, a bengáknak a feleségükkel, elmennek a bucsuba...
Látni szép legényt, ő is még szebbnek teteti magát, csinál-
ja. Tetszik tudni, a bucsuban nézik a legényeket. De az úgy
megzavarja, hogy állandóan mind csak azután megy. Azt csinál
vele, amit akar. Három beng, ő teteti magát mindennek, nő/nek/
amit akar, mindent csinálja.

A szépasszonyok - azok is járják, a lefegőben vannak. Van, 12
órákor. No, most, az meg jelenhet váratlanul. Eszibe nincs az
embernek. Valamint gondoskodott /gondolkodott/, vagy a férje
- a férjire, vagy a menyasszonyára - jövőbelijére, eccer csak
látja a fiatal ember, hogy jön a menyasszonya. Megjöttél?
Összeszókolgatja, ölelkeznek, megenged mindent. De azt ő nem
tudja... annyira megzavarja, hogy képes anyját, apját, anyját
megölni. Hogy csak az legyen neki a felesége. Ugy megzavarja
ez a szépasszony. Ez megtörténeik bármikor.

Mulék

Tulajdonképpen a halottak, a Mulék, ezek négy óráig szabadán
em nekik tartózkodni.

Háromnegyed 12-12-ig éjfélkor járhatnak a Mulék. Van olyan
Mulé, aki bűnös, már nem mondom meg, hogy milyen, azt nem
mondom meg.

Kirekedt lélek - az lehet vízben megfulladt, ha szándékosan
agyonütötték, főlakasztották, golyó áletali ..szakadékba/esett/-
pillanatok alatt is meghalt

Astán van kirekedt lelek, hogy agyonütötték, és az jár.
De menjünk tovább. †

Ak: Rastás Máté
gy.1.: 1983. júl.26. Keszthely

Kirekedést lélek

Mentünk egyszer kocsival vásárba. Mikor megyünk, mit látunk! Egy kutya/?/ megy az ut szélén, de az előre megy. A lovak mentek, de ah ha az visszanez, akkor megállnak a lovak. Tulajdonképpen a ló, az beng. Egyik léba lóláb, a másik meg liba.

Evvel találkoztunk- kirekedt lélek.

Csak áll és vár. Voltak velünk öregek, vettek sőt, megy kanyeret, és így dobálták fele. Ez változott. Mindig változott. Ecker aztán lett fa/?/. De a lovak nem mentek, eltörték a rudat, visszafordultak. Hát mit vesznek észre, ott vannak azon a szent helyen, ahonnét elindultak.

-Hát mi van ember? Miga nem ment el?

-Hát, dehogynem, mentünk! É

Hajtotta a lovakat, és ugyanott voltak végig, ahonnét elindultak. Hát volt már virradkor /virradatkor/, fél öt lehetett.

-Hát - mondja, - időre ott leszünk, ott is voltak. Pontosan odaértek. A beng vitte már, repitette. Senki nem látta. A kirekedt lélek! A kirekedt lélek, ez mind a Lidőre volt.

Beng

Bengák

No, most például, nekem van bengám. Evvel adom /egyik kezével mutat/ - evvel visszaveszem/ a másik kezével/.

No, most, van egy ember, ahogy kiejti a szót, a beng sugja neki: - Csapd meg! Csapd meg. Mindig rosszra biztatja. Ez van az embernek az eszibe. Ez az első.

Aztán vannak a szerencsére.

Hát szerencsére más nem, mind a boszorkányok.

Nem mindegyiknek, hanem aki már le akar mondani. Akkor a Pista azt mondja, már idős. Aki megy oda, annak. Mert addig nem bír meghalni az a boszorkány.

A boszorkány - az a bengáknak a feleségük. A szépasszonyok. Ugyaneas, csak így mondják.

Az teheti magát akárminek.

Az asszony alszik bent az ágyban, megy valaki, kergeti, megfogja a tütyököt. Olyan csendbe megy! Ecker csak kimegy: - Mit keresöl te ott?

Ő már mindent tud. A ház körül, de a határban is, hogy ki megy lopni, azt is tudja.

Inkább rosszat csinál/ a gy. kérdésére/.

A szerencsére- aki meg akar már halni, van neki jó barátnéja, és nekem van ilyen szerencsére, azt mondja: - Neked adom, legyen a tiéd, add oda akárkinak.

Akkor meg elveszi, és akkor ő odaadja annak, akinek akarja. /Boszorkánynál van a beng/.

Garabonciás

Van aztán a hársfakantár, azt a garabonciás fogja.

A garabonciás - egyszer, 1949-ben, a feleségemmel elment Kálmánfalva /Kálmánfalva, Somogy m./ vásárra. Azt mondja nekem, hogy...

Vót egy ember. Láttam én azt embert, az két sor foga vót.

Garabonciás

De az nem eszik mást, krumplit, tejet, aludtejet, ilyesmit, gyümölcsöt. /Húst nem/.

Hát mit látok?- elkezd olvasni.

Ilyen náda, de vót ám ott egy idős ember és egy idős asszony, Az embernél volt egy kasza, mert akart kaszálni. Azt mondja:

-Hát, jó volna egy kis eső!

Hát ez vásár után volt, két órákor. Már vásár nem volt.

Ez volt 5 óra tájba, 6, nyáron.

Eccer csak mit látok! mit-hallok, hogy valami zörrenés van, eleredt az eső.

Es az az ember olvasott, kijött onnét egy kígyó. A vízből.

É már tudja, hogy hol lehet. Ez nagyon ritkán van. Ez itt EO-n, akibe van ilyen, se nagy felhőszakadás, ilyen köd és jég, meg vihar, tördeli a fákat. Akkor megy.

A vezérfelkőről megismerem. Az ahol van, ott fa nincsen.

Kiolvassa a vízből, rádobja a hársfakantárt és megy vele.

Erdélyben is volt.

Hát aztán, aki van, az összes tudomány, a Luci Ferinek az összes tudománya, abban a könyvben van. O is /Luci Feri/ abból tanulja.

A könyv ott van a kezibe/ a Garabonciásnak/. Amilyenre akarja, olyanra változik.

Beng

Hát volt három testvér, 3-4 éve halt meg miköztünk Pesten.

Hát volt neki egy kis büne. Bevitték Kelenföldre, elvitték Hegyeshalomra, elkezdett inni. Mikor ivott, látta egy nyomozó.

Ilyen ruhába volt, hogy hát...bocskoros ruhába.

Fogja, asszonya, beviszi a rendőrségre. Tetszik tudni, hogy hogy van a rendőrségen- mindenfélét pakoljon ki!

Hívja a fogalmazót/, hogy vigyék le a pincébe. Betették a fogdába. Az összes cucca ott volt az asztalon. Hát É /fogalmazó?/ bement, kiveszi a fiókot, hogy milyen papírok vannak itt, nézték az ügyet.

Eccer csak - emberi hangon: Ha nem engedtek el, meg fogsz halni! Az én gazdámot engedd el! - emberi hangon!

Nézi, nem lát senkit.

É Ki az, kié ez a csomag?

É Fogja ezt barátom, menjen Isten hírével.

A rendőrség nem tudja fogva tartani.

Szerencse

Es ha van egy öt águ lóhere, vagy hat, héti Az a fülöttes kinos. Hiába van neki beng. Könyörög, sőt tanácsot kér- kérem az utbaigazítást. Meg is mondja. / Az AK lánya: az az erősebb/.
a

42.
RIPPLE-BONAFIDELITÁS
2018/06
KAPOSVÁR

%-Szerencse

Akkor elbeszéli neki, hogy mi van. -Nézd, ~~ez~~ testvér, te többet tudsz, legyen neked igazad, engedj nekem is élni!
Ezt mondja neki, akinek van beng.
De, csak a Pista. Mert a Jancsi, az már többet tud!
Akinek van Jancsi, az nem adja oda, el sem árulja.

Meg a háromágu buza! Háromágu buza, vagy kétágu árpa. Vagy öt águ buza.
Ezek akinek van, akkor egy kicsit többet tud. Ez az Örtögasszony
Öntőasszony, vagy boszorkány, ez tud vitatkozni a bengével.

Ez elejtette/ akié volt/ és ott megnő. Odamegy, egy tábla buzába, veszi a zsebkendőjét, betakarja. Azt senki el nem tudja venni, csak a Jó Isten meg maga. A kis beng nem tud ellene tenni semmit. Mondjuk, elmegy az asszonyhoz, aki tud önteni. Mondja: -Magának nem öntök, mer maga többet tud, mint én. Mert nincsen neki szava többet szólni. Evvel elutasítja.

Bengek

Van három hónapos - az semmi., hat hónapos, éves, három éves, 5 éves, hét éves, az komoly, héttől asszonya- mér nem fogadtál örökbe?

Aztán mire odamegy, hogy mehosszabbítsa, mert háromszor lehet hosszabbítani - ha még életbe van a gazdája. Mikor harmadszora megy, asszonyai -Elégedjél meg, ami van neked. /Aki adja, az tudja meghosszabbítani/.

A heteshez /gazdájához/ már hat éves korában oda kell menni háromszor hosszabbítani. Meg köll kérni, háromszor köll kérni. /páratlan/.

Bengek átadása:

Adja rendszeren így az huk ablakon, vagy az asztalon.

-Mi az nénikém?

-Ah, a kis onokám odatette, -mondjuk - ez egy kisbaba.

Csak így csináll-e /marokba fogja/ már nincsen. Az tudja, hogy nála van.

No, most megpróbálok, hogy milyen szándékkal van. Ha jót mond, akkor köll segíteni rajta, ahogy éljen. Ezt gondolja az öregasszony.

Akkor- aha azt mondja, -csak évre - akkor erőszakolni nem lehet. Hét évre háromszor lehet hosszabbítani.

Örökbe ha kéri a hosszabbítást- az már be van tanítva.

Örökbe

/Egyszerre csak egyet kérhet?/ Egyet csak, hát hányot akar? Hármat? Háromról ám gondoskodni köll, hét-hét éveset. Mindenből először neki, ha elfeledkezik, akkor fölteszi ám a legközelebbi fára, -nézzék a csodát!

Aki adja, neki sok bengje van. De ilyen, csak Erdélyben van. Öket a bengák tanítsák./!/ Van még attól még erősebb.

48
RIMAI RÖM...
208-86
KAROSVÁR

Ak: Rostás Máté
gy.1.: 1983. jul.26. Keszakab

A boszorkány fölismerése

Karácsony szent este, van egy ekkora / kb.40 cm-es/ deszkája, vagy léc, azon legyen három bütyök. Vasárnap napán - három vasárnapot köll ráreszkérozni, de ugy üsse ki /a bütyköt/, mint egy stupli/egybe/.

Karácsony szent este elmegy a templomba. A harangláb alatt csak így belenéz- meglásso a boszorkányt. Egész 16 águ szarva van. Aztán valaki macska, kutya. Az 12 águ szarvu a legerősebb. A 16 szarvu terüss nekik a misét /-a gyűlést. Tulajdonképpen hiszen a papnak is van beng.

Sőt- Erdélyben, akinek van felesége - ottan a görög-keletieknek feleségük van, akkor az kapja. Ha már van családja, az már akkor a falubelinek ad, lásso, hogy szegény, azt kiemeli. A pap a legnagyobb / a gy. kérdésére/.

No, van egy hid-ez a megye. A hid válassza el a megyét. Itt van az első hid, a vövekből feji ki a tejet. Aztat modnják, hogy leapadt a tehénnek a teje.

A boszorkány megy - menyét, egérnek, békának, elmegy az istállóba, szopja az ~~axaknak~~ a tejet a tehéntől és abból aztán véré jön.

Aztán megöntetik a tehenet. De az már tudja / az öntőasszony/, az is ugyanaz..Aztán akkor:-Byűjjon máskor, vagy gyűjjon holnap! - nem akarja elárulni!

Vagy pedig az szélben jár. Egyet fordul, már ott is van.
-Te mit csináltál? Hagyd békibe!

Szegény asszony, sok gyereke van. Veszi csa egy vesszót, rált /a tehénre/, még több tejet adott, mint azelőtt. Ilyenek a boszorkányok.

A pap a legerősebb. /a gy.kérdésére/-ő a főnök.

/Kinél lehet bang?/

Még egyszer hangsulyozom, van több! Erdélyben nem szabad én megsérteni egy öregasszonyt, mert lehet, hogy fiatalnak tetéti magát, csinosnak... mondjuk, én nem voltam még abban a faluban, jön egy szép fiatal menyecska. Megtetszikpeken, és az az. Öregasszony!

No, most,

Megrontották azt a Bubót .

Ekkora nagy kelés volt neki a lábán. Be volt kötve neki. Hiába tette rá azt a marhanyelvet, tetszik tudni mi az - az ut mentén nő, cigányul ~~MR R~~ GURVANS, azt össze kell törni, kis lisztel, kicsi só. A liszt meg a só azért van, mint mikor tudja a benget hogy eltávolítják, azt veszi, ráteszi arra és kifakasseza. Es ha az nem jó, akkor vegyen a gyermeknek a szarából, bekeni.

Es azt mondta ennek a Bubónak /ki?/: -Te, kend be a gyermeknek a szarával és vegyél le olyan kökényfát, tudja, olyan tüskés bozontos e vesszót és azt ott verjed. Elkezd verni - de átment macska képibe. Egy olyan szép ember lett, mer asszony volt, ez rontást csinált neki, aze asszony, mert megharagudott rajta és eztet csinálta a boszorkány.Az a kelés azért lett rajta. No, most: - Te, asszony, te Bubó, minek vered a lábad? Elég fáj neked a lábad. Hát most nem fáj.
-Hát nézd meg,gyere! - Ah, csak megnézem! Hát, kérem, még

44.
KAPOSVÁR
1983. július 26.
108-16

AK: Rostás Máté
gy.1.: 1983. jul.26. Kszjakab

%
hírmondónak sem lehetett látni, vót-e kelése a lábán.
Az az asszony csinálta, de ember nem láthatta.

Mondom, Karácsonykor, vagy Ujévkor, most a kettő közül nem tudom-éjjel kimegyek. Senki a világon nem jött. Olyan világos volt, jutcia világítás, még a ebangyát is meg lehetett látni az uton. Betonut, nemzetközi utve - Fenyéden.
---Ott nagyon sokan vannak, /boszorkányok/:Fenyéden, Márénfalva, Becelaka, Kevénfalva, Betlehem, Keszegfalva-ebben van a legerősebb. Meg ~~Kézváros~~ két helyen van: Kisgalambfalva, Nagygalambfalva. De ezek nem olyan erősek- a bengek.
Megyek ki, senkit nem látok. Mégyszer csak mit látok.
Kányák köröznek. Ahogy eztet mondtam, istenem, mind a fókák pörögtek, eccer csak eltűntek. Megyek, mikor így elnézek; így hátrafelé ballal így lépek hátra, - előttem mennek, annak a bírónak a fia /boszorkány/ meg ez a Buba. Ezek boszorkányok voltak.

En is meghaphattam volna /a benget/.
Van egy pap, küldött nekem levelet, de nem lehetett elmenni. Es az utolsó pillanatot - beszélt egy asszonnyal, mér nem jöttél el? Megadta volna a benget.

Ezek a cirkuszosok! - Azoknak van Beng!!!

Először próbára teszik. A legerősebb a hét éves.
Ő már tudja - levegőn küldik - hogy hogyan bánik vele a gazdája. Hát ő is megy oda-vissza a gazdasszonyához, hogy: -Jó sorom van, nincs semmi baj, mér nem hagyol, hogy maradjak.
Ugy beszél neki, mintha az anyja lenne. Hát igazi!

Ismeri ezeket a kányákat. Aki egyet ki tud keltetni a hóna alatt, akkor boldog ember lesz.
De aztán megféleljen ám a szavának!
Minden képiben jön ki a világra. Szárnya, bajsza, minden, kalapja. Ekkora, nézze -e. /mind a kisujja fele/.
A többi már az ő dolga. Ő tudja tovább.
Aztán van, amelyik mindjár kipróbálja. De ha elfeledkezik, akkor...

Aki kikelti /öregasszony?!/ - annál maradhat, csakhát avval nem lehet ... -már nem mondom ki ezeket a szavakat ...
/együttállni/.

Halál

Kettő van. A Halál meg a Beng.
A Halál olyan, pap, apácák, meggyilkoltak, és ezek jönnek. Hát annak sok bűne van. Mer a pap is hazudik, pedig milliószor elmondja. Megy minden képibe. Mondjuk máma meg kell halni aza z illető, eszik valamit, kész. Abb sküll meghalni.
/Hol lakik?/ Lent a halottakkal. Annak fölöttese nincsen.

Mi fölöttünk? Itt vannak még.

Hát most itten a levegőben vannak a bengák, boszorkányok, ezek mind. Mennek a kígyók, sárkányok, ilyesfélék, mikor van ilyen zivatar, az megy mindenfelé, az tönkretesz mindent. Afölött van a Sunto - a Jó Isten.

/A pokol hol van?/ - Fönt. /A mennyország is fönt van?/ - igen.

/A Jordán folyó hol van?/

Itt van a pokol, ott van a Jordán víz, ott van a Pista.

Akinek pénze van, azt leteszi azasztalra. Akinek nincs, azt mutassa- vissza! Már tudja kívülről, egyik erre, másik arra.

Ugy anők, ugy a gyerekek, minden. Pista kint van a Jordán vizen túl?/. A mennyország - az fönt van.

No, most akit temetnek, az csak mondja a pap- hat hétig, vagy meddig járhat szellem képiiben haza. A pap tudja, De vissza nem jár a halott, csak a szellem.

~~Ha~~ Mielőtt meghalt, ahol született, oda megy a lelke. Galamb képibe, akármibe.

Mielőtt a pap nem mondja rá, hogy Ámen, az illető megy, amerre járt. Kérdezi a Halott /az illető/:-Kit temettek?

-Ezt és ezt temetik. Mert madár, vagy akármilyen képiiben jön, amelyiket legjobban szerette, abban a képiiben jön. De akkor tűzön, vizen jön keresztül.-Kit temettek? - Ezt és ezt. Akkor már beeresztik. Akkor tudja, hogy meghalt csak.

Hat hétig a földben van. Akkor leesik az orra, leesik mindenféle. Aztán akkor átmegy a pokolba - hat hétig. Aztán akkor le kell számolni mindent, hogy mit cselekedett. Lopott, agyonütött, minden. A bűnit el kell neki mondani.

A pokol - lent van/ a lánya mondja neki/. A lélek átmegy egy most született gyerekebe. ~~Ha~~ Mert olyan, máské az ember hangja. Egyet kiabál, lehet hallani kilométerre. Mer a lélek, az vándorol.

/A Jordán vize hol van?/

A pokol fenekén van. Ott van egy kapu. Ott csak az, aki onnan átmegy- mert csak ott mehet át a halott nem tud kijönni a földből!!!!/ Ez a pokolban van.

No, aztán osztályozzák, hogy ki hova megy. Átmegy a Jordán vizén, a tisztítóvizén. Ha átmegy, akkor megy a mennyországba. Akkor lesznek ilyen kis gyerekek ~~na~~ angyalok. Mert ugye az nem bűnös.

A bűnös - azt összeapritsák, a bengák megfőzik.

Nem fönt a mennyország meg a pokol - az nem igaz.

Akit eltemetnek, az bent van a pokolban, onnét ki nem jöhet. Amióta tudom az eszemet, ezt mondják nekem.

/A gyiljtó még egyszer végigkérdezi az adatokat/

Először, ugye bent van a pokolban. A Luci már tudja, a Pista, kinek van váltságdíja, azt leteszi az asztalra. Mert bűnös, mert gyilkolt - te arra mész! Azt majd tovább kiforgassák hogy miáltal követte el, ki szedte rá erre, hogy csinálta.

Ha nem nagy a bűn, megkísélt, nem csinált többet, mert ~~akkor~~ van három kérdés. Ha a három kérdésre meg tud felelni, ha kettőt meg tudja mondani, akkor is átengedik. /a kérdéseket nem mondja meg! De ha csak egyet, akkor visszaküldik.

%
Aztat megetetik azsal, aki eltette /gyermekét eltevő anya/.
Akkor megy a Jordán vizébe. Most már tisztit.
Aki eltette/a gyereket/ azt megkinálják saját vérivel, hogy
igyon.
Aztán az kerül /aki átment a Jordán vizén/ a mennyországba.
Fölszáll a lelke. A teste - az nyugodtan a halottakkal marad.
Aki visszajár, az mind szellem képiben jár, onnan, a halottak-
tól.

Most olyan nincs, hogy hangya ne jöjjön ki. Mert mindennek
kijön. Mert ki vannak oktatva már. Mert küdi. Mondjuk
az a büntetése annak, ~~ke~~ aki nem birt átmenni a Jordán vizén,
és kifőzték - Te most elmész - próbára teszi a Pista.
Eztet, és eztet szedd rá, hozd el. El tudod hozni?

Hat hétre meghala a másik párja, vagy a szülők közül valaki.
Eztet a Pista mondja neki:-Menj, és beszéd rá, mert beteg lesz,
K Akkor ő megy. Az meghal. Maga helyett kell, hogy váltónak
elvigyen.

No, most. Van ez a Kisértet, a Lüdőrc. Annak az, hogy aki
nagyobbat tud kiabálni, mint ő, akkor szent a békesség. Na-
gyobb a tüdeje. Nagyobbat tudott és vissza tudott felelni.

A Luci Feri, az mindent lát a gyűrűben.
A pokol fenekit, a mennyországot. A mennyországban nincs
hatása, ott nincsen joga.

Megengedte neki a Jézus Krisztus:- Te a halottat nem birtad
föltámasztani, te csak ~~maradj~~ maradj a pokolban.
Azt mondja neki a Luci: - Nekem az is jó.
-Hát akkor egyél húst abban! Azt csinálsz velük, amit akarsz.
Az embert a kórházban föl vágják, meghal.

/Mi az a három kérdés?/

Az nem, arra ne is kényszerítsen! A három kérdés olyan, hogy
arra kell vinni. Most mér vigyek halálba valakit! Mer a család-
dot kell.

De viszont ő i kér. Mondjuk akit a legjobban szeret. De időre
kér. OH. Elátte három nappal - már jön. No, mi van, elkészültél?
Ez a beng. Már viszik akárhogy is.
Viszont, ha megtette, mert lelket kér, az megy át a Jordán vizén.
Meg akit elfogad. Erős a szive, nem dőbben meg a vér, mert ha
egyszer a vér megdöbbenik!!! - próbára teszik. Sötét szobában-
kigyók, békák vannak, nem fél.
Ha már lássák, hogy fél, akkor nem /nem kap ürdögöt/.

Pl. a cirkuszban- a kigyóval, az mutatványra kapta /benbet/. Mert
azt utánozni nem lehet.

Ugy a kártyáva. Ha van neki, elveszi az országhatárt, ha kell
neki pénz, amennyit akar. Ha fél, akkor nem.

Van történetesen az erdőben - az erdőben- nem jelölöm meg, hogy
hol - ott van két kutya. Farkas. De olyanok, mánd a sárkányok.
Azok ha beengedik, akkor jó. Ha ugatnka, akkor ne is próbálja
soha megkísérelni. Met a bűnös embert nem engedik be. És amit
az az asszony ad, az a beng./!!!!/

En láttam MO-n is sokat, az erdőben. Fölkeresték.
No, de hát, aztán olyat, amit ők akarnak. A különbnél
különbet és az erősebbeket. Ugyhogy utánozni nem tudják.

Sárkányok: Ilyen mocsaras... ahol nem jár senki, csak a madár.
Olyan helyen tartózkodnak. Halastavakban. De az ~~te~~ ott van
ám. Ott nő is föl. Csak a garabonciás tudja kihívni.
Az járja a világot. Annak is van tudománya.

Van három bent. Tetszett látni a cirkuszban. Galamb, a galamb-
ból lesz nyul, kacska, minek akarja. Ez csak mutatvány, de
igaz. És sikerül, neki. Szerencsére. De nem tudja senki, hogy mi-
je van.

A Mulékujárnak. Azokat küldi ám a beng. Azokat mind csak küldi.

A Kisértet, ez ugyanaz. Mert a beng küldi. Csak aóra teszi át.
Mert ő mindennek változik a beng. Pap, hangya, aminek csak
létezik.

Miközttünk olyan is volt, hogy ilyen rontásban volt. Elment
a faluba, Udvarhelyre. Vett Vett magának ennivalót.
Béka képibe volt a forrásnál / a beng? - Ittál vizet? Ha
hazamész, meghalsz.
Se tette, se vette, elment haza, meghalt. Feleséginek mondta,
elmondta, amit mondott neki a béka. Ez igaz. Erdélyben.

Erdőben sok tudomány van.

Hát ide ne menjünk el messzire, ide Zalába. Ott is olyanokat
mondanak, hogy az ember haja szála égnek áll. De ott a rendő-
rök figyelik. De aztáne azt a rendőrt majd elkapja ő, az as-
tán nem szép halállal hal meg. Az olyan halállal hal meg, a-
milyenek^o moándja.
Hát van sok ilyesféle.

Hiába tudok, ha van hétágu buza, ilyen bokréta. Akinek az van,
a cirkusz nem tud elindulni. Éda megy a vezető, - Mit kér
batátom? Ő megadja. Sirva panaszkozik a gazdájának / a beng?/,
mert nem tud elindulni.

Gyász

Hat hétig - nem borotválkoznak, ez~~az~~ ez régi hagyományos
szokás.

Ezt valamikor a törökök, zsidók - ezek mind eztet tartják.
Vannak egyes magyarok, akik tartják, hat hétig gyászolják.
Tulejdonképpen egy évig jogos a gyász. Van aki ~~se~~ örökké-
a fájdalmas. És az ő török muzulmán. Valamikor Szt. Dávid-
szakállas volt. Luci Feri szakállas volt.

/Ki jósol életet? Erdő anyja, manó?/ Hát ezek azok! Minden-
re képes. A Luci Feri. Mindenre képes.

Hát történetesen van ez az idomítás. Akinek van pénze, a tigris a legveszélyesebb, az oroszán is - az a nő, aká odamegy, hát már van neki az a beng? - a korbács csattog, mer a beng olyat vág oda, meg kell hajolni neki. Ohyan nincs.

Volt miköztünk egy ember, Rupinak hívták, itt lötték egyen Barcson. De máskülönben nem halt volna meg! Egy ilyen sűrűtes puskával lötték rája.

Ennek volt egy zöld kabapja. Gyerekei is voltak. Fia volt. Holdvilág mikor volt, olyan volt, hogy a királyon nem volt olyan ruha. De az ing- az a Pistának az inge. volt.

Ahhoz nem tudott hozzátérni 100 ember.

Az akinek van az /ing/, meg a kalap, az mondhatja:

-Köd utánam, fényesség előttem, és mese nincs.

Az volt az én apámnak a jóbarátja. Akkor ők 19-ben csempészték az árut Zágrábból ide Kvarza. Mindent hoztak, sikerült. Legjobb barátja volt. De az őt helelőtt. Mondta neki, vigyák el Zágrádból a kórházból. Nem vitték, meghalt.

Előtte való órákban a fáról leszakított egy szilvát, bekapta. Először köllött volna, hogy neki adja /bengának/. Azt mondta:

- háromszor; - Ne felejtse el, szilvától lesz neked a halálod!

Elfelejtette! Még azt is mondta apám, hogy milyen volt, sárga szilva. Levett egy szemét, bekapta, nem kellett volna.

Az az első! Mindent eddig megessinált 20 vagy 25 éven keresztül, és abból, a szilvából lett neki a halála. És a felesége tudott a dologról. Maradt neki 4 lánya, 1 fia.

Akkor volt Imegin egy, nagybátyám, az vette meg az Ugró Gábertől a /földet/. 3 három testvér volt. Az a 15 ezer hold föld. Volt erdőség, minden.

Annak anyija volt, mind innét Budapestig. A Rókus kórhásban halt meg, mert tüdőgyulladás - Bajos volt már azelőtt is. Meghalt. Székelyudvarhely-Máréfalva, amerre ment a vonat, dupla koporsóban - előtte már szóltak a harangok. Kripta-helységet csináltak. 13 éves volt, mikor édesapám született, apámnak az apja meg volt 45 éves.

Eccer csak mit lát, mikor virrasztottak! Meggyulladt a szemfődel. Az ugy szabadult meg.

Aki észre veszi, eloltassa a szemfődelet, mer erről nem tudott senki, csak ő. Akkor tudott elmenni. Ez volt az átok. Abba is halt meg.

/Télien szokott esténként a lányoknak mesélni-napnyugtakor/
Virrasztáson nincs mese, a lovároknál sincs, csak a beásoknál. Elbeszélgetnek csak úgy, hogy hol járt, merre volt, ki milyen származásuak, kiholt a rokonya, meg ilyen.

Ida néni: Nálunk csak énekölnek igen keserves nótákat.

Ugye a gyerekkorából ismerik egymást az öregek. A komák- a hozzátartozók. A testvér már nem nagyon. Reggelig - 2-3 nap, amíg nem temetik el.

Ida néni: -Most is ugyanugy temetnek. Tort nem csinálnak, hivatnak 5-6 magyar embert, és vesznek neki amit szeret.

49.
RÓMAI HÍRLEVÉL
604-86
KASZJAKA

Valamikor ez nagyban volt. Nagyobb volt, mind a lakodalom. Akkor mindenki, ott nem volt haragos.

Ida néni: - Csak Pesten tartásuk meg most is, ilyen nagy túlteléstől va csavarva. Ilyen nagyok. /mutatja/ Sült húst, rántott húst. Kiteszik az udvarba. Ott asztalokat tesznek. És akkor ráteszik azt az ételleket. Külön van az ő számukra /rokonok számára/.

Tányért ennek az apja is tett ki/férjére mutat/ apjának. Egy tölteletet, egy darab húst, egy kalácsot, vizet. Amikor meghalt.

RM- amit szokott enni az illető, a kevénc ételét. Azt mondják, hogy evett belőle.

Ida néni: - Mikor azelőtt 30-40 éve, akkor nézték, hogy meg van csipkedve az az enivaló. :-Jaj, evett belőle, jaj, mit csináljak! Evett belőle, már nem tettek többet.

RM- Aztán kidobják.

/Mit tettek a sirra?/

Ida néni: rongyot tettek.

RM: a pénzt, amit tettek a szemire. Volt olyan, amelyik rátette a szemire. Kilyukasztotta és rátette, de

Ida néni:-Inkább tették szerencsére, akkor jobban árult.

/E sírokat mivel jelölték meg?/

Valami rongyot tesznek rá, kis madzagot. Vót köztünk, hogy nem tudott írni, olvasni. Hiába,kereste, meg is kérdezte.

Ida néni: Én is, mikor kimentem az én anyámhoz, apámhoz, egyben vannak szegények, soha nem találtam.

RM: Most se találja meg.

Ida néni: Pedig vittem drága koszorút. Nem volt jel. Nem törődtek vele, mindig csak hallottak - napkor.

Jelek: RM:- Pl. virágot, az illető már tudta, hogy milyenek.

Gyász:

Hat hétig nem borotválkozott /régén/ se nem nyíratkozott. Volt, amelyik nem is mosakodott. Tudja. Csak a szemét kitörölte, így, aztán ment a kocsmába. A lányok kivesszik belőle / a hajukból/ a szalagot.

Rox: Amit szeretett, amit szokott ő fogyasztani, a z volt. Ha láttak szegényeket, behívták, terítették asztalra-sótt, bort, pálinkát. Mit akart.

Vajdaság

Mindenki saját családjának volt. Vált egy, mondjuk kettő. Első unikatestvérek. Megbecsülték. Egy idősen meg kellett adni a bizteleket, becsületeket. "Gyere bátyám, kérek, most gyere"/ /Mósi: A cső, az tett igazságot./

Az orosz cigányoknál volt vajda. Most is Csatkán-egy nagyon híres budszujárhely. Szept. 8-án. Enekelnek, tele az ujjai gyűrűvel, még a hüvelykujja is. Minden megyéből mennek. Erdélyben az idősek, egy idős ember. Nincs vajda.

A gy. helye és ideje:
Kaposvár, 1983. aug.5.

Gy: Szapu Magda

AK: Móssi József, 1932., r.k.
Rostás Máté "sofőre", gyerek-
kori barátok, szomszédok voltak.

Vallás

Vallásosnak mondják magukat, de templomba csak nagyon ritkán mennek. Egy Csatka, a bucsura, amikor is összejön a cigány társaság szina-java, országosan. Ott aztán van minden. Gyűlés, beszélnek egymással, ott ismerik mind egymást-hogy hogyan, azt nem tudom.

Van kolompár, orosz c., vásáros cigány.
Botiék orosz cigánynak tartják magukat.

Ha egy faluba beérünk, kereskednek, eladnak, egy kereszt-nél - ott keresztet vetnek, háromszor meghajolnak, mind a görög-keletiek, vagy letérdelnek, aztán elkezdnek járni, megy a nagy alkudozás.

Szerencsétlenség

De ha egy macska elszalad előttük, akkor aztán kezdődik az átkozódás, magyarul is, cigányul is. Ha szidják, inkább magyarul, de nem az isten nevét emlegetik.

"Mér pont most kellett nekik átfutni!"

De ha a következőben, 200 m-re arrébb visszafelé fut egy, -"No, -aszongya, mégis csak van isten, megsegített bennünket, szerencsénk lesz."

Eccer² nem mennek tovább, ha menyétasszony fut át az uton e-lőttük. Akkor visszafordul Józsi bácsi / az AKI/, mindegy, hogy hol van, a pénzt megkapja: -Köszönjük, mára befejeztük! Már messziről megismerik.

Ha el van ütve egy macska, ki köll kerülni, mer máskülönb...

Halottas kocis- szerencsétlenség

Multkor mentem a Botival Pestese, aztán ment előttem az a hullaszállító fekete kocsi. Az ment a jobb sávon, észre-vette: - Ki a bal sávra azonnal!

Kifordulok, mondom-Miér? - Halottas kocsi! - De megbüntetnek!
Aszongya: -Nem számít. Hála Isten! - ő kifizeti.

Volt ugy, hogy a lányokkal jöttünk, aztán ilyen ravatalos kocsi ment el előttünk, nos keresztülmentünk annak a nyomán - a kocsi nyomán. Szidtak, átkoztak engem.

-No, jó, -aszongyák- nem baj, lassan menjen, meg köll tudni, hogy ki vót. Nő, vagy férfi.

Mondom:-Férfi volt, aki fölakszatotta magát.

-Ekkor nem baj, mehetünk tovább, szerencsénk lesz, ha férfi és üngyilkos volt. Még kéne szörözni azt a kötelet. Mér az akasztott ember kötele - az szerencse. Ha nő lett volna, akkor lett volna szerencsétlenség.

57.
KÖZP. PÓLYAI M.
608-16
KÁROLYI

Vallás

Mu, a gyereket megkeresztelik, de többet ők templomba nem mennek. Esküvőt se tartják a templomba. Elmennek Karácsonykor, Husvétkor, Kisboldogasszonykor - de akkor Csatkára. Halottak Napján - akkor a temetőbe kimennek, még ha villám vagy balták csapkodnának, vagy ménkő, akkor is kimennek. Oda elmennek. Volt olyan, hogy öreg, még gyalog is 120 elmentek loo-km-t. Ez őneki szent.

Pénzteken és hétfőn nem árulnak, mert ez szörencsétlen nap. Nem is mennek sehova!

Temetés

Most voltam, most éppen úgy, mint nálunk, magyaroknál. Csak annyiból, hogy ők ~~xi~~ isznak előtte - virrasztáson. Most - azelőtt 3 nap - ugye három hétig volt ez a szerencsétlen bent a kórházban, boncolták, hát 3 hétig ettek, ittak, tartották a tort. De vitték, amit megesznek. Sőt, annyit vittek, hogy maradt is. Amig el nem temették.

Lakodalom

Aug. 20-án cigány lakodalom, mind a két unokája férjhez megy, ~~3x~~ 5-6 -száz vendég lesz Bpesten, én viszem kettőt kell fordulni velük, mind a szentpáli macskának a rétéssel, hogy el tudjam vinni.

De mivel az unokája őneki, ő náluk az öregek ülnek az első helyen. A násza - loo ezer Ft-t tett félre az esküvőre, ha nem elég, tess hozzá, annyi kell.

Igy mondja előre Boti, hogy ott 20 ezer Ft-nál kevesebbet a táncba nem tesszenek. 1-1 vendég - mert azt lenézik. Ott amit az első bead - Boti lesz az első - azt dobja be a többi. Ezt reggel táncolják, amikor már "fűl van kontyolva" tehát már elvesztette a szüzességét. Mikor már asszony. Met addig nem menyecske, amig lány. Nem számít, hogy esküdtt vagy nem esküdtt, amelyik már volt férfival, az asszony. Az már menyecske, ha van férje, ha nincs. A szüzesség, az nem fontos.

A vallás nem érdekli őket különösebben, de a falu szélén vagy a temetőben a három kereszt az megvan/ 3x vetnek keresztet/.

Ruha

Cigány himzés - szinesebben is, meg nem virágok, hanem tollak. Nekik van varrt kendők. Mindegyik lánynak van legalább loo-lőo db kelengyében. Astán különböző színűek. Anélkül a 2 lány nem is cigánylány. Nekik ruhájuk van, lerakott ruhájuk, ez a rakott, ez a fodros ruha. Be is öltöznek.

Szin: Amig lány, pl. a Zeussának, addig egész világos, bordától a piros, a fehérig, minden szín, de virág van. Az asszony - a Piri meg a Kati - nekik egy árnyalattal már sötétebb a ruhájuk. És amikor a gyerekük már 16 éves elmulik, akkor kezdődik - mind a maminak - az a - nem fekete, de sötétebb tónusú, de virágos. A feketét nem szeretik.

AK: Mózsi József
gy.1.: 1983. aug. 5, Kvár

Gyász

A férfiak nem borotválkoznak, régen az asszonyok nem mosakodtak. De most már nem áll fönt, ha kedves halott, áll fönt.

Temetés

Nem voltak zenészek /?/, eznem zenész-fehelia. Azt éneklük, amit a kántor énekel. Borral meglocsolják a sirt, amikor el van hantolva és amikor a koszoruk rá vannak rakva. Maga a férj, borral. Pénzt, ilyenmit - azt eé dobnak bele.

Egy érdekes, amit irigyelek tőlük. Nem tudom, hogy a két öregget figyelte-e. Ezek még úgy szeretik most is egymást, 40 év után, mintha tegnap esküdtek volna meg! Ha a mámi könnyezik, az öreg sír vele együtt. Mindenütt a papa a fej. Tehát vásáron, meg minden az megy. De, ónáluk, amit a mama mond, az Ida néni, az a szent. Szót is fogadnak. Heza dolgozik a két lány, az a mamának adják oda. Utána az anya odaadja a férjinek.

Bár a mi gyerekeink lennének ilyen tisztelettel, mind azok. Tegyük föl, hogy ma édesanyjuktól visszük a tanárhoz/orvos/inkeióra és útre meg kell érkezni.

Háromkor azt mondja SPirike: "Lányok, még ezt a három házat meg-járjátok, órátoke~~t~~ van mindegyőjtőknek.

Piri a legfiatalabb, ő szakadt ki utoljára az anyjától, őneki kell gondoskodni legjobban az anyjáról.

Még ha akárhogy is be is vannak tintázva/isznak a lányok is-énekelnek, akkor azt mondja a Piri: -Fél három, lányok ugy csináljátok, hogy kegyésőbb fél 4-kor el kül indulni.

Szépen beszélnek egymással. :-Kati, terád is vonatkozik", mert az szeret bemenni a kocsmába, de zat kiimádkozni nem lehet. D ha szól neki: -Kati, tudod, hogy anyánkat vinni kell a Józsi bácsinak a tanárhoz!- ha félig van az üvegje, még akkor is otthagyja, pedig tud inni, két ládával egy ülő helyibe, és nem látszik meg rajta, belül a kocsiiba. -Indulhatunk, lányok!

Hazaérünk, kipakolnak szépen, nekiállnak, a kocsiit kipucolják, hogy az anyjuk ne olyan kocsiiba üljön, hogy a csikk, meg mindegy el van dobálva. Pedig dohányzik. Akkor is. Söprű, vizes ruhával kitörlik, stb.

Ugye, mindig az öreg ül elő. Itt is a tekintély, ónáluk szokás, hogy a férfi megy elől, az asszony mindig hátul. De Ida néni beteg, az más.

Az öreg Boti művelt családból származik, otthon tartják, de tanárnál udvarias.

Jenő, mivel ő férfi-gyerek, az apa után - ugy pattannak neki, mintha azt az édesapja mondaná. A Jenő hallgat az anyjára. Már 15-20 éve egy helyen dolgozik, a Vizműveknél, sokminden megragadt. Most elvégezte az iskolát is, most végezte a 8 általánost, és őneki van egy kis műveltsége.

AK: ~~Rozsk~~
Mozsi József
gy.i.: 1983. aug.5. Kvár

Mivel ő az egyedüli férfi az apja után, ő neki már van szava. De mégis az öreg Boti amit mond, mégis csak úgy kell neki lenni. Hiába mondja neki a mami is, hogy még ne menj el Pestre /Botinak/, mert még nem jött annyi pénz össze, de ha akar menné, megy.

Étkezés

Idegent nem hívnak meg. A ház az idén épült, de csak engen hívtak meg, mert én vittem őket ide-oda, amoda... a köműveseket sem. De nem mondják, kétszer, hogy jöjjön enni- egyszer hívnak, hogy menjek, ha valaki nem megy, többet nem. Aszongyák, hogy amit adnak, ők szívesen adják, de megköszönni se kell, mer aér haragusznak, ha megköszönni náluk valaki az ennivalót. "Ha egyszer adtak, akkor minek köszönni!" Azóta /vért adóott a maminak/ aztán rendszeresen ott eszecs családtagként. Sőt, nekem meg a Botinak az asztalnál teritenek. Tesznek fel rendes terítőt, ők általában csak kanalat használnak, de ha vendég van, annak villa, kés, minden. A férfiaknak megteritenek az asztalhoz. A nők- akkor nem esznek. Utána esznek, de nem az asztalnál, leülnek törökülésbe és úgy esznek.-tányérból. Tenyerükbe vesszika tányért, de egy határon, úgy körbeülnek-egyszerre.

Egy van nekik, ami szetn, a gyerek. Amikor kér, ott a kislány, a Vilma, az az első. Annak mindent. Az még a férfiaknál is előrébb való, a gyerek. Borzasztóan szeretik a gyereket. Boti- ő mindig az asztalnál eszik. A Jenő-csak akkor, ha nincs vendég. Ha vendég van, akkor külön leül, székre, vagy hokedlira, onnan eszik. Ha idegen van, akkor se. De ha csak ketten az apjával vannak, akkor ő is az asztalnál eszik.

Ilyen vendégjog van önáluk. De csak akit meghívnak. Mehet oda aztán bárki. Ha esznek és azt nem mondják valakinek, hogy, no, most egyél, addig aztán - az nem kedves vendég- annyira, -önáluk akit megkínálnak, az nagy tiszteletnek számít. Mer azelőtt már nincs is titka.

En ott születtem kint, azon a részen. Együtt jártam velük iskolába. Az egész cigánytleppel jó barátságba vagyok. Már apám is. Nézeze, velem közvetlenek, jobban, mind mással, de azelőtt enni nem hívtak.

Mikor gyerek voltam, akkor sokszor ettem velük, -ugy törökülésben.

Még ismertem az apját is. Ő abszolút nem volt vallásos, pedig tanult, pap volt, máskülönben - piarista volt, művelt ember volt, katonatiszt, százados. A Horthy -rendszer előtt is. Hát ide figyeljen! A Botinak a dédapja, ilyen bojár-orosz cigány volt, Gazdagok voltak, kávátságuk volt. A fia-az Krakóban járta ezt a papi iskolát. A Boti dédapja görögkeleti volt.

Ezek sose laktak putriban, ez a fajta az örmény cigány, amit ők mondanak. Ezek sátorban laktak, de nem úgy, hogy vándoroltak./?/

A Rupiák, ugyanolyan típus-fajta, csak ott valami beszárma-zott, mert az apja ilyen muzikus cigány volt annakidején./?/

Ónáluk /Rupi és Boti között/ olyan baj van, hogy - itt a Pirinek vagy a Katinak a házasságára gondolok...

Ugye az öreg Botinak a nagybátyjának a fiának a gyereke vette el a Katit. Hát a Pirinek- az öreg Boti meg a Rupinak az apja-testvérek. Pl. nekem van egy nővérem, annak születik egy lány és az én fiam elveszi. / Az öreg Rupi felesége a Boti testvére. Katinál is testvérség van. A kis Vilma egy talpraesett lány/ Kis Rupi és a Piri gyereke/. Katinak van négy gyereke, egy, amelyik normális. Ott van egy 16 éves lány és nyugdíjat kap - nem egészen normális. Szinte mind a telepen rokon /Csomá is testvére/.

Rupi apja és Boti családja a fő. Rupinak él több testvére, pl. a Kalamóla, a Ljos, garabonciás-nagyhangu.

A gyerekeket szeretik, mindegy hogy ki fia borja. Aki ott van, kap enni. A Boti apja Őlt akkor az asztalnál. Volt asztaluk. Boti-eléggé művelt. De a Boti felesége, az ilyen egyszerű cigányasszony volt, se írni, se olvasni nem tudott. Ida néni testvérei is itt vannak. Ugyanaz a fajta- orosz c., csak másik helyről - Sávarehely. Ők nem rokoni kapcsolatból kerültek össze.

/Az apa vagy az anya hiedelem-anyaga él tovább a családban?/ Az apké!!!

Tekintély

A lányok fehérneműjét férfi a családból soha nem látta! Pl. Kinevettek engem, mikor én megvettem feleségemnek a vattát. Elszégyülték magukat. Ónáluk se a férjük, se a Jenő, se az apjuk - nem is tudhatja, hogy mikor van önekik a bajok.

A nők mindig külön esznek. Kivétel az Ida mama, őt ajánrozzák, a Jenő is:- "Egyél anyám!" Sokfelé jártam a világban, de hogy finoman főznek, az biztos!

Ételek

Mindent főznek az égvilágon. Pl. a savanyu káposztát- a húsos káposztát - paprika nincs benne, szinte sárga, tudn i- illik tojással habarják fölna rántást, és úgy csinálják, habarják be. Most ettem életemben először- kb. 3 hónapja.

Nem dög-husból. Sőt, ami az uton baromfi elhullik, azt kidobják.

Az oláh cigányok-a beások, ők megették, még most is.

Ők /Botiék/ tartották magukat a cigány fajta-hoz, ők gazdagok, tehát valakik voltak. Keréskedőknek hívják magukat.

Ugy hallomásból tudom, hogy pl. az Ida mama, 6 bagyuba kötötte az egész telepet. Az elment árulni, az űzes "zacskóval" jött mindig vissza, teli pénzzel. Meg egy két éve, amikor járt - mert azóta nem jár, volt úgy, hogy 18-20 ezer Ft-al tért haza. Annyira tudott árulni és annyira ismerték is.

Hozzá nem nyulnak máséhoz - csak értük merém tűzbe az ujjamat-. Tudja, hogy honnét tudom? Egyszer a Kis Vilma, ugye szok velük jönni, és nem le volt rakva a tejes dolog - akkor a mamit is elvittük magunkkal, bent ült a kocsiban. Eszre vette, hogy a kislány egy 2 dcl-es kakót kivett.

-Gyere ide csillagom!

Az akkora pofont adott annak a kislánynak az a beteg mama, hogy föl buckázott. - Most pedig visszaviszed! Mire tanítottalak, Vilma? Ami a tied, teddel, de a másét ne vedd el!

Van olyan, hogy dinnyeföldek mellett mentünk el, amikor még volt 30, 50, 100 Ft-t a dinnye, pl. megkivánta az a kislány, megálltak, ha 100 Ft volt az a dinnye, akkor 100 -t kifizettek érte. De úgy, hogy elvenni onnét egy dinnyét is, vagy egy paprikát, vagy egy vöröshagymát fölhozni, azt nem!

Enni nem kérnek, de ha a kislány éhez, v. a gyerek, akkor kér.

A gyerek érdekesben mindenre képes. Ha a pici megy /hat éves/, azt mondja: -Kati néném, éhes vagyok!, akkor a Kati bemegy a legelső házhoz, fűteszi a fapofát és azt mondja, hogy: -Nasssága, csókolom az összes kezit, megkérem, éhes az a kislány, egy szelet kenyeret meg rá egy kis valamit adjon már, áldja meg az Isten, kifizetem.

Mer azt hozzátesszi, ki is fizeti, ha kéri. De ugye nem szoktak elfogadni semmit.

De, ha gyümölcs van az udvarban: -Szedhet-e a kislány pár szemet? -megkérdezi. De addig a kislány se megy oda, amíg nem mondja azt neki az anyja, vagy akármelyik, hogy: -Szedhetsz, csillagom. Tehát, mondjuk, őbennük ez, amit böcsülök.

/A telepiek egymásközt se lopnak?/

Hát! Már volt olyan, hogy a Kati panaszkodott, hogy elment a Rupiekhoz, mikor az 6 kocsijuk volt jó, akkor a Rupi kocsi-jával jártak, hogy bizony 3-4 pulcsit elcsencseltek tőle.

Ők már a gyerekeket is arra tanították, ezeknek /Boti/ nem küll a másé.

Rangosabb családból származik, visszavezethető erre.

A Rekedt, a Zoli/Rupi fia/ meg a Rupi fia/Kis Rupi/, ezek nem lopnak. De, hogy most melyiknek a vérét örökölték? Mer a Rupi felesége a Boti testvére.

/Mikor bejött a Boti a szobába, a lányok megigazitották a leányjukat, az ágyról, aki ott ült - lány, rögtön fölugrott, áadtta apjának a helyét! Egy idő után Jenő kivitte a lányokat, aztán visszajött egyedül. Nem maradt senki más, csak mi. / Igen, végeredményben az így van. Szépen elpárolognak onnét. Mindig így van. Ha fontos, ha nem fontos, ha két férfi, én meg az öreg leülünk, akkor a nők elmennek. Akármiről beszélgetünk, mindegy, őket nem érdekelheti az, amiről a férfiak beszélnek.

56
RIPPE DÓRA NYILV. IRODA
308-96
KADDEVÁR

Órájuk ez nem vonatkozik.

/Tartottak régebben is állatot?/

A Boti azt mondta, legalábbis, mert beszélgettünk róla, hogy lovakat. A prójóságot is ők, disznó is volt. De lovat fültetlen. Ugye kocsival jártak kereskedni. Na, most utóbb, ugyanezen háboru után tudjuk, hogy Hitler a cigányokat likvidálni akarta, akkor nagyon legzegegyedtek.

A Botiéknek nem jutott lóra meg mindenre, akkor elindultak... Na, itten tűnik az ki, hogy igazi kereskedő. Mivel lehetne megindulni? Összetört ablakok, cserepek, tükörök, összeszedték, ráragasztották ilyen kemény papírra, tükört tettek a középre, meg egy szentképet, aztán elvitték eladni. Evvel indultak meg.

Az első gyereket vitte a hátán a mami, meg az öreg Boti. Lakásuk volt, az Kváron az un. Dülőben, ami a cigánysor volt, most már a Békefüredi lakótelep - az öreg Béke utca. Már onnét is ismerem őket, meg itt jártunk ebbe a Vörös Hadsereg utca-i, Őri utca-i iskolába, meg a Szentjakab-i iskolába - abban az időben, és is - a Dülőben ilyen városi lakás volt. A város épített nekik. Olyan, mind most a Joliéké/Kovács/.

Először a hátukon vitték gyalogosan a gyereket, ugye kiregy hagyták volna! Aztán vonat, aztán 2-3 éve busz, aztán ugye kocsi. Ugye most már ló nincs. Ő olyan vérből származik, hogy lovat nem.

Őt választották vajdának, az öreg Botit. A Rupiival - az egy családi háboru. Az Ida néni borzasztóan tudott árulni és ők nem kótyavetyélgették el a pénzt, nem mentek inni, meg szülni, meg mulatni, mint azok, hanem ők kuporgattak, ugyanakkor ők fölnevelték az 5 gyereket is.

Egy van - a Vilma - Pesten, az a legidősebb lány mamának. Ott van a Kati, Jenő, Zsuzsi és a Piri. A mami mindegyikét egyformán szereti.

Rafinált ám az öreg Boti. Direkt úgy csinálja, hogy ne értsek meg teljesen, hogy gondolkodjanak rajta.

Az öreg Boti már annyira nem hisz, ő nem babonás. /?/ Katonaviselt ember, ő háborut járt, minden, de mivel a család - és emlékszik arra, amit az öregapja mesélt, ugye a gyerekek körülülték az öregot és hallgatták, halotti csend volt.

Ha maga belesne egyszer este, mikor a mami úgy jól érzi magát, ott ül az ágyon, törökülésben, az ágyon két lány úgy lent dtto, Jenő az ágy szélén Boti a másik szélén, a bogár zümmögését meg lehet hallani. A mama, vagy az öreg Boti mesél. Na amit az öreg mond, az végeredményben a történelem...

/Rupiék az Eddó anyjáról sokat meséltek, és Boti nem/. Ha maga azt nem mondta volna, ne ők annyira hargusznak egymásra, azért nem mesélt arról. A beretve az öregnek a zsebiben van mindig. Ha egy rossz szót szólna neki a családról, elvágna a nyakát.

208-86
1983. VIII.

Abból kezdődött a harag, hogy az Ida néni spórolt, szerencsétlen asszony, mami, nem züllött és irigyek voltak rájuk, hogy ők meg tudnak élni. Megvették először azt a kis házat, ahol most a Rekedték laknak, ezek mindig veszekedtek. Akkor megvették azt a kis házat /ahol most laknak/, ehhez épültek, 1 szoba volt, ...

Dolgoztak rendszeresen mind, mert ugye a Zsuzsá is, a Piri a kertészeti vállalatnál dolgoztak, és hát mikor a mama és a papa kiöregedtek a kereskedésből..../ők árulnak azóta/.

a Vendégjog, az szent. A vendéget hogy megsértik! Az Önáluk nincsen. Ha utána meg is haragusznak, de amíg ott van és akit ők vendégként hívtak, azt nem érheti bántódás. Főleg nem a fajtájukbelit. Arra jobban vigyáznak, mind a menyasszonyra, vagy akárkire. Annak baja nem eshet, ehhez mindenki csak tisztelettel beszélhet.

Most már lassan az Üköljog, az kiheült.

Vérbosszu

Vmikor volt, az öreg erről szokott mesélni. Olyan, hogy ha valakit megölték a familiából, akkor annak a familiától - nem a családot - csak azt, aki ölt, azt akárhol is megkeresték. Mindegy, hogy hova ment el. Kinyirták, és evvel kész. Rettegjen!

Sőt, vót ugy, hogy - azt mondja az öreg, hogy - már tudták, hogy hol van, már mutatkoztak előtte, de hagyták, hogy féljen, szenvedjen és a végeén, amikor már nem bírta, akkor vagy az ürületbe zavarták, vagy megölték.

Altalában a legidősebb testvér szokta végrehajtani, -az iány. Az akkor nem nőszül meg és mit tudom én, és addig megy, amíg azt el nem éri.

Mert volt, akit megmérgezett. Ha nem folyik vér, az akkor is vérbosszunag számít.

Verekedés - most nincs annyira. De régen, gyerekkoromban, szept-8-án a bucsun, még 1-2 bichkázás és halottja nem volt, addig nem is volt igazi a bucsu.

Asszony-vétel - Önáluk ugy adják-veszik az asszonyt. Most már nem egészen ugy van, de valamikor ugy volt, hogy ha a nő, ha beleegezett, ha nem, az apa döntött. Ha jöttek kéretni, és azt mondták, hogy ehhez hozzaa köll mennek, akkor hazament, ha nem engedték, akkor nem. Még ha akárhogy szerette volna, akkor se.

Főleg a dédszülők idejében: 40 birkát meg 20 lovat, ilyesmi volt a vétel.

No, de -ha elváltak valameért, és ha tudták, hogy a férfi hibájából, akkor azt vissza köllött adni duplájában.

Férfi hibájából - akkor, hogyha már van családja, akkor megy el - más nővel, vagy mást hoz. Ha a gyereket elviszi, akkor nem számít.

Nő - ha csak egy hiva van -ha megcsalja a ffit és ez bizonyítva vagyon, akkor köll visszafizetni.

Valamikor lenyiták a haját koposza -a legközelebbi rokona a családból. Meg a familia el is költözik onnan. No, de ki nem közösíti azért a család. Nem fekete bárány.

AK: Mózsi József

EV. I.: 1983. aug. 5. Kvár

601-86

%
Az egész család viszi a szegényt. A kopasza-nyírás-
ez igazi szegyen, ez látszik.

A férfit soha nem szégyenítik meg, megbosszulni sem szok-
ták. A gyerekek az anyához kerülnek. Ha az anya volt a
hibás és a férj vállalja a gyereket, akkor ahhoz. De óná-
luk nem szokás vállalni. Itt az anyához kerül a gyerek.
A férj rokonságá is vállalhatja. A gyerek szempontjából
a két rokonság egyformán fontos. Pl. az öreg Boti nem
beszél a bátyjával, akkor ott egy sem beszél- a két
családból.

/a két gyerek egymást elkergeti az utcából-a ház elől is./
Egy család összetart, az egész Boti-familia. A testvérek
már nem.

Rupi fia egy szőke nővel kezdett ki. 1 Piri szép summát
vitt oda- 1 kocsi, 200.000 Ft-t, mikor férjhez ment.
Ez volt a stafirung. A Rupi fia-nem tudom mit adott.

6
Gyerektartásról ők nem pereskednek. Fülneveli az asszony.
Sőt, Rupi vett valamit a kislánynak, elégették. Az öreg-
apja /Boti/ azt mondta, ő loc-szor különbet vesz. Elvitte
magával a kislányt, bevásárolt, fölötöztette.
Most mindenki haragszik egymásra.

Beások - 2 putriban laktak, füstkócerájban. Se butor, se-
semmi, egy dűma volt, közberakták a lábat, aztán középpen
betakaróztak, kész.-a földön aludtak. Középpen vagy a sa-
rokban égett a kemence.
Most ágyban alszanak.

Botiék- most vesznek butort. 3 szoba van, meg egy nagy
konyha, fürdőszoba, spajz. Gyönyörű nagy zöldüveges kony-
haszekrény, edények, evőeszköz, minden.

Putri a beásoknál: 4 cölöp leverte, egy ilyen egyszerű
valami, deszkák, azon fekszik az öreg cigány, ilyen
dikó, - a családfőnek. Egy ilyen vályogból összetá-
kolt kunyhó, vagy más.. Volt ilyen jurta-szerű, közép-
pen ment ki a füst. Kémény nélkül mind, van amelyiket
kivülről kellett tüzelni, van amelyiket belülről, ilyen
kemence-szerű. Ezen a dikón ettek, aludtak, már aki rá-
fért, de általában a csfő. Középpen a házban száll ki a
füst a kemencéből.

Nyáron meg kint főztek, ha főztek. Volt egy ilyen
nagy lábas, alatta tüzet raktak, fő volt akasztva,
azt körülülték, ettek. Mindig a csfő először jólla-
kott, utána a mama, utána a gyerekek.

Botiéknaál a gyerekek esznek először, aztán a csfő.
/talán 14 éves korukig ők az elsők.
Ida néni 13 éves volt, amikor megszülte a legidősebb
lányát, a Vilmát. Most 60 éves. Külön vajdáság volt
a Botitól, úgy kerültek össze.

19.
60846
OSVA

AK: Mózsai József
gy.1.: 1983. aug.5.Kvár

Alvás

Botiékknál, míg 1 szoba volt, akkor a papa, a mama meg a fii, a Jenő - bent a szobában, a lányok - a konyhában kint. Ma - a Piri az egyik szobában, Zeuzsi a másikban.

Őnekik, emlékszem, mikor kisserác foltem, ágyuk, asztaluk -volt.

Az öreg Botit akarták vajdának is, de nem fogadta el, azt mondta, hogy az ő fajtája nem alacsonyodik le. -ilyen embereknek, ilyen szedett-vedett, gyűtt-ment embereknek. Mer már össze van keveredve, an, aki bojást vett el, vagy magyar is odakerült.

Itt a cigány-azó vérük, az örmény- orosz cigányok. A Rupi is ilyenfajta, csak szegényebb rétegből.

Boti 2-3 emberöltőn keresztül papíron igazolni tudja a családfáját.

Vajdaság --Az nem akkora volt, mind most, hanem mint Somogy megye vagy a Dnul. Hát annak volt egy feje. Alvajdák nem voltak, mindent az intézett egyédül, az volt a szent. A családfők és a legöregebbek tartottak össze. A vajdához akkor mentek, vagy lóval, vagy gyalog, ha valami nagy baj volt. Igazságot tett. Amit azt mondott, abba bele is nyugodtak, ha csak nem gyilkosságról volt szó - akkor az vérbosszu volt.

A házasságtörésnél volt nagy szerepe. A vajdának az első éjszaka joga önáluk nem volt. A köszörüsöknél, az un. kopompároknál -pl. Öreglakon, ott igen. De a két csoport nem tárgyal ám. Mert a bőrük színe kicsit barnább/a köszörüsé/, meg azok lopnak, tisztátlanok, nem mosakosznak.

A Botiék tiszták. Amig nem volt fürdőszoba, minden héten háromszor mentek a termálba. Nappal ugye mezitláb szeretnek lenni, de este viszont olyan lámosást csinálnak, a szagos szappantól kezdve mindennel, hogy az nem igaz. Nem mennek mosakadás nélkül aludni. Az ágyterítőt a lányok minden este kírászzák az udvaron. Van rendes ágyneműjük.

/GY: Az első látogatóskor a következő kép fogadott: A francia-ágy leterítve, közepén törökülésben a mami, előtte ételmaradékok, cigaretta. A z ágy körül a földön dtto törökülésben a három lány. Jenő, a fiu egy széken az ágy mellett az abláknál./

Nagyon nehéz hozzájuk közelebb kerülni.

Vérmérsékletük a szerelem terén, azt nem tudom. Nagyon szemérmesek. Önáluk van egy olyan dolog, hogy ha a gyerekek elalszik, meg is győződnek arról, csak akkor...

Pl. mikor viszem őket /kocsival árulni a lányokat/, 400-500 km-t, ha megyünk, meg köll állni. A tükröt is elhajtják, :-Jócsi bácsi, hátra ne nézzen!

Pl. amikor véletlenül kiszálltam, hogy megtöröljem az ablakot, a Kati rosszul lett, szabályosan elájult, hogy a Józsi bácsi őt meglátta.

Vittem őket Bp-re az apjukkal együtt. A Katit. Egész uton nem merte azt mondani, hogy álljunk meg, mert őneki ott kell menni a WE-re, mert ott volt az apja. Inkább bepisál!

Meg lett beszélve, aszongya Kati: - ha megyünk Pestre, akkor megverik a vállamat, meg kell állni kávéra, addig ők elmennek. Akkor, ha tetszik, ha nem, mondom Botinak, hogy mi megyünk kávéra. Ők nyugodtan elmennek.

Szülés előtt- azelőtt a férfiak elmentek a kocsmába.

Vérmérésüket-Hamarább fölkapják a vizet. A családban nem veszekednek, mert ott nincs senkinek szava, csak az öregnek. A lányok otthon nem veszhetnek össze. Van úgy, hogy a kocsiban egymásnak csattognak, de amikor odaérnek az első házhoz, akkor már szent a béke.

Pl. Az öreg Botival meg volt beszélve, hogy őtre megyek reggel. Elaludtam, és 6-ra értem oda, mantám Bp-re. Nem fog velem egyszerűen kezét. :-Ez volt a megveszélés? Milyen dolog ez? Én a fölültettel a lóra! Pijam lennél, vagy fajtánkbeli, nyakon vágna!

Van egy másik. Rászóll az egyik lányra, hangosabban beszél, nem fogta be a száját. Ugy vágta szájjanyakon, hogy csak úgy orralt oda:-Ha csönd, akkor csönd!

Ha az öreg egyet mordulik, mond valamit, hogy mit, én nem értem a nyelvüket, aztán ott abban a pillanatban halotti csend, mindenki megy a helyire.

Olyan nincs, hogy beleszólnak, amit a férfiak beszélnek. Még a mama se, az se szól bele. Esetleg szól, hogy: -Boti, menni kell! Orvosság kell! Mert azt az öreg azt adja. Azt más nem adhatja. De amit fölír a tanár, azt már ő fejből tudja.

Olyan összeköttetésük van külföldre, hogy nem igaz. Svágból jött a se gyógyszer! 8 nap alatt! A tanár el se hitte!

A lányokra nem ügyel föl senki. Saját magukat tudják kormányozni. Erkölcösebbek, mint mi. Itt látszik a korlátozottság.

Pl. még a férj, de senki se tudja, hogy mikor menstruál. Olyan, hogy a fehérneműt kiteríteni, olyan nincs! Még ha viccet kezdek mondani, ugye... -Jócsi bácsi, ne mondja! - Mór hát? - Akkor ájon meg, kiszállunk, aztán mondja! Boti se szívesen hallgatja meg /a kétértelmező vicceket/.

AK: Mócsi József
gy.i.í 1983. aug.5. Kvár

Pl. -meg ne mondjam az apjuknak, hogy ittak, mer akkor óriási botrány tör ki. / Az öreg nem fogyaszt szeszt/.
Mer, asszonya: -Engem ismernek az egész országban, főleg amerre jártam, -asszonya. -Tudjátok, hogy az én lányaim vagytok, énrám szégyent ne hozzatok. /Rettenetesen hiu/.

Ha nem isznak, akkor nem tudnak beszélni az árulásnál. Mondom, mikor megérkeznek, akkor megisszák azt a két féldecit, hármot, aztán már görög a nyelvük, akkor aztán már egy falut végig ledarál.

/Bort nem kell vinni, a bor haragot jelent.

En lassan a családhoz tartozok. Olyan nap nincs, ha megérkezünk, hogy a vacsora ne lenne kész. Hogy teritenek, hogy most enni kell. Ételek: sőd babtól kezdve mindenmit mi főzünk, csak más ízesítéssel. Tejet, kenyeret vesznek. Sokat adja a kajára. Finomat főznek, de nem sokat esznek. Amit az anyjuk megkíván, ha éjjel, akkor is elvinnék neki!

/Hogyan zajlik egy nap?/

A családfő kei fel előszár. Nyári időszakban elég korán, általában mire én odaérek, 5 órára, az öreg a kávéát főzi, akkor csinál nekik kávé, egy csészével. Mikor már kész a feketekávé, megkínál, 2 dl. kávé, 1 zsemlyét, odatesz nekem, ki van készítve, azt megiszom, akkor szól a lányoknak, hogy: -Ébresztő.

Akkor ugye mi ott beszélgetünk benn a konyhában, a lányok a fürdőbe mosakodnak, fésülködnek. / Hálóingben alszanak, de nem szabad odanézni, mikor mennek a fürdőszobába/. Akkor, ha szól a lányoknak, azok abban a pillanatban ugranak.

De, a kislányt addig nem szabad fölkelteni, amíg ők el nem készülődnek. Azt utoljára kell fölébreszteni, mert annak addig is kímá pihenni kell.

Megkérdeztem az öregtől ugy viccből, hogy - láttad-e már a feleségedet ugy meztelenül 30 évvel ezelőtt? Asszonya: -Ide figyelj, nevetni fogsz! En, asszonya, míg kulturált viszonyok között voltam akkor is, az apám után, én láttam. De -asszonya - az én bátyám meg az unokatestvérei, azok még nem látták a feleségüket meztelenül.

Es nálatok, magyaroknál másképp van.

Kaposszentjakab, 1983. szept. 6. - Rupi /Kovács Rudolf/, a vajda virrasztásán. /Gyűjtés, megfigyelések, észrevételek/.

Gy: Szapu Magda, + a jelenlevők : Gáll Eva és Winkler Ferenc észrevételei

Az érkezők a következő szöveget mondják /a hozzátartozóknak/:

O Dell tö Tille, kavremu ló Sekretára - A Jó Isten segítse meg a többi halottal = /???./.

Fejtől lábíg a szemfüdelet fölívágják keresztbe, a szája előtt is +-t vágnak, hogy "legyen ki a szája". "Ne a hátán hordja a szemfüdelet, hanem szabadon a kezibe vigye".

Összekulcsolják a kezit.

A családtag nem tehet pénzt a kezibe - az idegenek. /?/

A gödörbe bedobják az ő ruháját, meg a gyertyáját /?/, hogy világossága legyen.

- A lába ujját is összekötik.

- az állát kendővel fölívák, a kendőt elteszik szerencsére/emlék/.

- Adhattunk volna neki vért, akkor nem hal meg /fia Kis Rupi/

- Kis Rupi, a legidősebb fiu nagy tisztelettel hallgatta nagynénjét, apja testvérét /Bubó, a félszemű/, akit MAMÓ-nak szólít, és aki dühösen meséli Rupi betegségét, a kórház és az orvosok "felelőtlenségét", aki állandóan Rupi szavába vág. "Várjál, Mamó"- kéri őt tisztelettel.

- Kis Rupi: "Pedig én nagyon fillős gyerek vagyok, a halottaktól nagyon félek, és akkor / a kórházi szobában/ képzel-ű je el, hogy két halott volt. Az apám volt - Isten éltesse - az egyik meg egy másik, egy néni. Akkor mekkora erői köllött kifejtennem, hogy láthassam /az apját e halála után /.

" A legtöbb, ha aludt, két óra hosszát, akkor már örültünk, akkor már mondtuk a gyerekeknek, hogy ne kiabáljonak, mer alszik a papa.

Akkor fölkel, kért vizet, mer mindig kiszáradt a torka, vette a kalapját, bal kézzel végigsimította a haját, jobb kézzel fölítette a kalapját, és akkor kijött.

Az öcsém bement, a Zoli."

"Mindenkin segített, ha cigány volt, ha magyar.

"-A testvérek: a Gyuri bácsi, a Csomi bácsi, a nagynéném, meg ő, apukám. Apukám volt a legfiatalabb, 25- ben született.

Nagynénje: Voltam olyan beteg, egyes lány vagyok, 3 fiu testvér - ez a fiu /Rupi/ behozott a kezibe, három napig őriztek.

: Te veszed át /Kis Rupi - a vajdaságot/, te öröklöd el - azt mondta!

63.
802-16
1958

- Majd jönnek holnap Keszthelyről, Pestről is jönnek /a virrasztásra/ - Kis Rupi.

- A boltban is letegeznek a cigány öregasszonyt!

- Ilyen lakásban lakni! /Egy szoba-konyha - tanácsi/. Az a nő hol mosakodjon? A fiu előtt mosakodjon ott a lavórban? Hát nincs fürdőszoba. /Kis Rupi/.

- A virrasztáson énekelnek: "no most lehet másik éneket. Ti énekeljétek, gyerekek /az öreg embert biztatja, hogy énekeljen/. Magyar nótát is, eccer így, emé er ugy. Rupi kedves dalait.

- Este, kb. 9 óra felé jönnek össze a virrasztóba.

- Isten \pm éltesse a halottakat - beköszöntővel, köszönni nem szabad..

- Nem szabad koccintani, és nem mondja-"egészségre".

- A családtagok a halottas háznál nem ehetnek, nem ihatnak. Ha enni szeretnének, átmennek egy másik házhoz.

- Az ablakon nem szabad benézni, mert akkor a családban két halott lesz / még egy a családból/. Nem szabad a sükörbe se nézni - ? . Veszekedni tilos, a haragosok is kibékiülnek.

- A virrasztóba mindenki hoz 1 gyertyát, 2-4 üveg sört, bort, az italt a közöbe teszik /szobában egy sarok, ahonnét az egyik családtag- itt Rekedt kínál/, a gyertyát a konyhába a földre, és ha a 3 elég /mindig három é/, akkor meggyújtják a következő 3-at.

- Ha tüsszent, akkor egy szálát eltépa ruháján és el kell dobni /nem moéna semmit/.

- A családtagok nem énekelhetnek.

- Az üvegnek nem szabad eltörnie /Rupi fia -Rekedt , állandóan elhordta az üves üvegeket/. A törött üveg szerencsétlenség, ezért vigyázni kell rá. Ha egy eltörik /itt a virrasztóban is/, akkor eldobják azonnal. Azt mondták: Biztosan nem öntött ki sört a földre, azért tört el.

- minden két korty előtt a földre kell önteni egy kis italt, ez a halott számára történik.

- Isten bocsássa meg - köszönnék a halottnak.

- A haragosa is azért \pm önti ki a sört, hogy a halott meg-bocsásson.

- 3 estét /éjszakát/ mindenkinél végigvirrasztanak.

- Amennyit tud, annyi gyertyát hoz /?/ és italt.

- Keresztflán fekete gyász-szalag

- 16-18 éves kptól lehetnek a közeli rokonok feketében.

- a gyerekek egyáltalán nem lehetnek feketében, még akkor sem, ha az saját gyereke.

- A közvetlen családtag gyerekei együtt alszanak a szomszéd házban egy kisebb lány felügyelete \pm alatt.

- Egy év után mennek a javasasszonyhoz /itt azonos a halottlátóval/. A halottas háznál nem szabad mondani, hogy eszküszög, nem szabad a halottlátóról beszélni.

- Egyáltalán nem aludhatnak a közeli rokonok, gyerekek/ a nagybácskák/, csak akkor, ha az utolsó vendég is elment a háztól.

- A családtag nem biztathatja a vendégeket, a virrasztókat, hogy énekeljenek, csak kínál /italt/ - felváltva a testvérek egymást.- Nőket \pm -Jolán, férfiakat- Rekedt /Zoli/.

- ??? - a boncházban a felesége tette szemére és a két kezébe a pénzt - élére állítva az összekulcsolt ujjai közé.

- Csak a közvetlen családtag tehet /ellenőrizni - ellentmondó adatok ezek!!!/

64
208-86

- Kendővel felkötik az állát - Zoli vette le, hogy szerencsése legyen. Aki félős, az nem veszi le a kendőt, aki leveszi, annak szerencsése lesz. /Kis lupi félős/.
 - A két nagylábujját összekötik, a macsagot is elteszik szerencsére.
 - A nagynéni /Bubó/ megfogta a lábujját. /miért?/
 - Meghívják az ismerősöket: Jó estét, gyertek! - Azt már nem kellett mondani, hogy hova és miért.
 - Ha az anyák testvérek - "egy unokatestvér" a két fiu [?]/ két testvérgyerek! Ha szüleik valamelyike, vagy mindkét szülő testvér.
 - Mikor elmennek a virrasztóból reggel, odaszólnak a családtagoknak, hogy ne keressék őket.
- AK-ök: Máté János 47 éves, Máté János 16. éves.

Aki fölvette a feketét, annak 1 évig hordania kellett. Kerülni kellett mindent /TV, film, zene.../. Hat hétig szakállal gyászolt, borotválkoznia egyáltalán nem volt szabad.

Rekedt-Zoli felesége: Édesanyja elleneste a házasságot, de a fia születése után megbékélt.

Van álneve, beceneve mindenkinek, aki itt született. 3 magyar lány van a telepen.

Keresztelő

A férj testvérét és a feleségét hívták meg /AK: Rekedt felesége/ Szülők és keresztszülők közösen állták: pörkölt, nokedli, fehér káposzta, savanyu káposzta /töltelék levélbe: rizs, tojás, h us, de - rántás és paprika nincs rajta. Először ezt tanulta meg.

Savanyu tüdőleves - lakodalomba. Suki zumi / savanyu leves / - c-cetes, tojásos habarás.

Rizsás káposzta - rizsá bá sah - megsütik az oldalast, beletesszi a savanyu káposztát, majd a rizsát.

- Azt, amit szeretett a halott, azt fősték.
- A temetésen kedvesebb nőit huzták.

- gyerekek is jelen voltak a keresztelőn, csak a legjobb barátot hívták meg.
- a külön sör - az a vendégeké. /AK: Rekedt-Zoli/ Ha azt odaadja a családtagoknak, akkor ő abból már nem iszik.
- Csak kétszer lehet rágyújtani, ha csak a harmadikra sikerülne, akkor el kell dobni a cigit.
- Ha mégis rágyújtana harmadikra, akkor meg fog halni.
- Vig kedvű nőt nem énekelhetnek, csak szomorút.
- Csak három gyertyát szabad meggyújtani, miután teljesen elégett, csak akkor cserélik.
- Eletkor szerinti sorrendben kezdik az éneket /éjfél után/
- először öreg, középkorú, majd a fiatalok, mindegy, hogy férfi vagy nő. Nem szabad mosolyogni, mert azt gondolják, hogy örülnek a halottnak.
- A hozzátartozó haja kiengedve.
- Az idegené lehet befonna.
- Halott után a temetésen nem szabad hantot dobni /!!!/ azért, hogy a másvilágon ne legyen neki nehéz.

- Csak kinn az udvaron szabad beszélgetni, az éneklők között nem.
- Kijövők csak szükségletre mennek, utána mindenki visszül a helyére.
- Az éneklők nem isznak /az éneklés alatt/
- Az elkunythoz imátkoznak, ami épp eszükbe jut.
- Ha inni akat, akkor ki kell jönni az éneklőknek/?-ellenőrizni az adatot!/?
- Temetésen a nők elöl, a férfiak hátul állnak- régi szokás. Szülőket megvigasztalják, hogy ne szomorkodjanak.
- Temetés után- a visszamaradtak -összeadják és egy viszi el a pénzt és a ruhát /?/?

- A gyertyát mindig a sarokra tessik.
- nax Temetésre kisgyerekek nem mehetnek, csak 5-6 éves kor után.
- 3 hetente fészülködnek,
- Kax AK: Kovács János 26 éves, SKovács István 30 éves

Nem szabad visszautasítani a kínálatot

- a Vízből nem kell kiönteni
- távozás előtt az üveget fenségig ki kell inni, nem maradhat benne.
- Rekedt- a házigazda, ha ő elfoglalt, akkor valakinek át kell venni a szerepét, először a sógorának, ha nem akkor ? -/ Ellen-örizni az adatot/
- A legfiatalabb öccse /nem a pici/ be se ment, a Jolán mindenhol volt, a Rekedt / a második fiu/ le se ült, ő kínált.
- A legidősebb fiu - Kis Rupi - a konyhában ült a családdal, ahol a gyertyák égtek.
- Bent a feleség, sógornők , Kis Rupi /konyhában/ , az ablak alatt i a padon ültek
- Kb. 60 fő volt 9- kb. 13 óráig a viaszstóban
- 9- rggelig, kivilágosodásig tart

A ház: kivilágítva

Erkezők: kocsival, gyalog-libasorban

jó estét, a családtagoknak: Isten bocsássa meg

Cifra ruha és fekete szalag a hajtókéjén, a nők kendőben.

- Ital- sör, bor, pálinka- az érkezők rögtön kapnak, k, először mindig egy kicsit kiönteni

- Mindig csomag kínál és cséréli ki az üres üvegeket.

→ ahol a gyertya ég ott vannak a családtagok-ott modja: isten bocsássa meg

- Fogadás: Erkezőket Rekedt fogadja, eléjük megy

- kint-bent ülnek

- Rekedt nem köszön vissza

A gyűjtőt és kollégáit: Rekedt engedélyezi a jelenlétet, fogadásztal, ital, gyakori kínálat. Jolán nem engedélyezheti, Rekedt adata beleegyezését.

- Az idősebbek nem engedik magukat fényképezni!!!

67
RUPA RUPA
201-16
1900

- Zolinak kell: Az ígegeneket meghékíteni
 - a részvételeket fogadni
- Édesanyját a Rupi vezeti
- Külön mennek - Zoki, Gyuszi, Rupi
- Zémészeket is együtt fizetik
- Cigány nótát = bucsuztatót játszanak

- Toron nem ehet a hozzátartozó
- Mindegy mit rendelnek a torra /étteremben/
- Csak Siklóson van rendes cigány zenekar
- Édesapja csak keveset ihat /Rupi testvére/
- Hogy ne féljenek, az Úr Jézust dicsérik
- Oldalt az ajtófélfára 3-3 keresztet tesznek foghagymával, ne járjon haza- mondják cigányul. Csak az ajtófélfára tessik a keresztet.
- Hozzátartozó és csakátag is tehet a kezébe-ujjai közé pénzt/?-ellenőrizni!/
 - Elteszik szerencsére
 - Zsebébe, felső zsebébe páratlan pénzt tesznek megváltani magát, csak a felesége teheti /Rupinak az anyja adta és a "gyászhuszár" tette a zsebébe/.
 - Szemére a gálabos felével sárgaréz-pénzt tettek régen.
 - Asszonyok- a kofazsebbe teszik a pénzt. A madzagot is csak a felesége teheti el.
 - Csak nála / a feleségénél/ van hatása
 - Csak férfi kaphatja meg, ha meghal a felesége
 - / 64 évesen halt meg nagy Rupi apja
 - ő még akkor átvette a vajdaságot
 - Mindenki dobhat pénzt a sirba, zsebéből marékkal kiveszi, bedobjá.
 - "Az Isten a tulvilágon segítse meg"
 - Hüvelykujjához nem tesznek. Mindenhova két darabot tesznek- az ujjak találkozásához, összesen 8 db-t.
 - Ha nem veszik ki, ha a feleség el van bágyulódva, akkor halált jelent a szem- és az ujjpénz is.
 - Ha nincs éssen a nő, akkor a fiú kiveheti, a legidősebb fiu, ha nem veszi ki, halált jelent.
 - Haját nem szabad a sirba dobni, a halottnak hosszú utat jelent.
 - a haját a zsebbe teszik, otthon elégetik.
 - Ha a szél elviszi a kitépett haját - szegénységet jelent, nem lesz szerencséje abban az évben az üzlethez.
 - Csatkára nem ment a Rupi családja / ahalál után volt/.
 - Fél szeműnek fekete gyászszalag a hajában
 - Bendőt, a konty fölött dupla csomóra kötik - a hajfonat tartja a kendőt
 - Csak fésűvel feltüzött haj, kendő nélkül font lanul.
 - /a férfiak egymásra néztek és sorra kivonultak/

A gy. helye és ideje:
Kaposvár, 1983.szept.8.

Gy.: Szapu Magda

AK: Mózes József, 1932., r.k.,
magyar ember, Rostás Máté
"sofőre" és gyermekkori
jóbarátja

Az adatokat Rostás Mátétól hallotta, ill. a telepiektől.

Tulvilág: Hogy hova kerülnek, lejstromozva van, hogy milyen bünt követett el, aszerint. Kis bűn, kisebb büntetés, az emberölésért - a pokol tüzébe jut.

Beng: Három beng van, egy a purgatóriumban, a tisztító-
nál éli, egy a pokolban, a harmadik, ahol a kerítés, a
kapu, a Jordán vizénél teljesít szolgálatot.

Világkép: A lélek, tovább él a /halál után/, bolyong, a-
mig nem kerül le, amíg nem találkozik az egyik benggel.
Ben, aki hónapokig bolyong, mert nincs ott mindig hely.
- /általában/ hat hétig bolyong, aztán kerül valahová,
és vár, akkor nem jelenik meg senkinek. Pl. Már Rupi
is megjelent valakinek, sikított az egyik öccse...

Világkép: A Nap- a Föld anyja, abból szakadt ki. A Föld
viszont anyja a Tengereknek. A bengek mindenfelé vannak.
A Jordán - a föld alatt mélyen, valahol van egy folyó.

A Halott:- először a tisztítóüzbe kerül, ott mérlege-
lik, hogy milyen bűnököt követett el. De ott nem az
Atyaisten, a Devla, hanem a bengek vannak. Ott kiszűrik,
hogy -marad a miénk, vagy egy darabig ott hagyják, hogy
ott szenved, aztán majd csak meglátják, hogy mi lesz vele.

Onnan megy a pokol tornácára. Egy hatalmas tornác,
ott valami kell, hogy az Isten, a Devla, döntse róla.
Mert vannak olyan bűnök, pl. gyilkosság, ami bocsánatos.
A testvérgyilkosság: a legnagyobb bűn, aki a saját véré-
t megöli, az csak a pokolba kerülhet, se a tornácra, sehová.

A pokol tornácától megmutatják nekik, a bengek, hogy
milyen a pokol. Azt végigmutatják minden léleknek.

Akkor kerülnek ilyen hatalmas lépcsőszerűségen lej-
jebb, lejjebb és ott a Jordán folyó. Aki átmegy, az a
mennyországba kerül, végeredményben az a tisztító.
Lefelé kell menni /kérdésre válaszol/.

Mennyország: Összerintük /cigányok/ lent van. /???/
A katolikus vallás szerint mind a kettő fent van/???/.
Hatalmas fel válassza el, nem lehet máx áthatolni,
csak a Lucifer lát át, de az a látószemét senkinek
nem adja oda.

/ az ak nagyapja kanász volt, kapcsolata volt a cigá-
nyokkal is. Valószínű, hogy e hiedelemem tőle
származik/.

Minden lent van. A Jordán vize a kapu előtt folyik,
átmegy a Jordán vizén, ott van egy kapu, ott már
teljesen tiszta.

Visszajérő-térő halott: Olyan volt már, aki átment
a Jordán vizén és onnan visszajött, gondolom Boti
a teszhalttra gondolt, és elmondta ezt a dolgot.
Szerinte ilyen látomászerű valami lehetett. De a
kapun túlról senki nem jön vissza.

AK: Mózsi József
gy.1.: 1983. szept. 8.

Levegő: A víz meg a levegő anyja- oxigént ad. Mer az oxigén a tengerben élő zöld növények, meg az eső onnan jön. Ugyanaz, az ő vallási szemszögükből nézve az egész, mint a tudományosan megállapított dolgok. Hogy a nap a legerősebb, fölszivja a vizet, oxigént is viszi magával, a levegő-mosás is van...

Bírói művelte magát, olvasott, tanult is, mert csak úgy lehetett följebb a bandájában, ha többet tud.

Bíráskodás: A falu véne volt abban az időben az ész. Összehívták az egykoru legidősebb embereket, azok közül is volt a legidősebb, ő volt az un. vajda, annak volt olyan tudása, hogy mit tudott többet? - talán hazudni, vagy nem tudom. És a vének bíráskodtak. Eldöntötték, hogy pl. - ha a nő megcsalta a férjét, akkor abban az időben kijelölték, és akivel megcsalta a férjét, annak köllött a nőt halálra korbácsolni. Utána a férfit, ha nem akarta végrehajtani... akkor megkövézték, mint valamikor a zsidók. Összekötötték és akkor addig dobálták rá a követ, míg el nem pusztult. Nem volt a családnak semmi beleszólása, amit a vének eldöntöttek, az volt a szent. A vajda látomást látott és elmondta, hogy mit követelnek az "istenek."

Testvérgyilkosság: Azt különböző kínzásokkal hajtották végre a halálbüntetést. De ha mást, akkor kivisszálták. Boti hallotta öregapjától - hogy ki volt a hibás, az ő eszük szerint, és döntöttek.

Lopás: Ha egymás között loptak, volt kézfej lecsapástól kezdve minden. Mind a nagyon régi korban. Püllevágás - de csak ha a saját fajtájától /lopt/, ha mástól, akkor nem, az nem volt bűn. Az jó volt, szinte kitüntették. A nők loptak, a férfiak hazardójátékoztak, vagy kártya, vagy kockáztak... Ők/Botiék/ kupeckodtak. A cigányok a csalásnak, a hamisságnak minden fajtáját ismerték. Aki ügyesebb volt, az nyert. Tenyérből ez a faj nem jósolt, kártyából em.

Szavazás: Az öregek- tizenháromnál többen nem lehettek, /bíráskodásnál/, páratlan és egyforma kavicsok voltak, mindenkinek a zsebjében. Hogy ki tett bele, ki nem tett bele, nem lehetett megismerni. Összszedték, megszámozták. Nem tudták, hogy ki szavazott mellette vagy ellene.

A legidősebb összehívta őket, elmondta, hogy ez van.. Akit büntetlenül ítéltek el, azt később kárpótolták, annak joga volt - abban az időben mindt egy helyre hotdtek, ~~ha~~ az épp ugy részesült mindenből, mind a többiek, de nem kellett érte semmit csinálni. /Eltartották/.

Később, ha a férfit megcsalta, koppasza nyírták. Ma - Ők ma sem fogadják el ezt a bíróságot, de mondjuk nem hajthatják végre, de pl. kiközösítik. El kell neki innen költözni. Van ilyen, is - pl. Keszthelyen lakik, de el nem jöhet ide, míg a tetetésre sem.

AK: Mócsi József
gy-2.: 1983. szept.8.

Ők saját maguk is kisszabják a büntetést, de nem törvénybe ütközöt.

Vándorlás: Volt, amikor 20 család, volt amikor 100 család. Amit az Öreg Boti csak úgy hallott az ő Öregapjától-azért voltak ilyen nagy csapatokban, és volt nekik ilyen kíséző fegyvereseik, olgányok, lómáton kísérték a karavánt, nehogy megtámadják őket. De a reguláris hadsereg se merete őket megtámadni. Késeikkel, mindennel felfegyverkeztek, a családjáért nem számított, ha elpusztul, mert akkor a Devla őket megjutalmazza, tehát a menyországba jutnak.

Botiák: volt, amikor 1 család, vagy kettő. Erdélyből- ez olyan kötelező politikai vándorlás volt. Lovas kocsival, mind az Ékhós szekér, ilyen sátoros, megálltok, a lovakat kikötötték, béklyót kötöttek, a lovak legeltek, űk meg hát - a férfiak a kocsi alatt csináltak maguknak helyet és ott aludtak, amennyiben eső volt, akkor feküdtek űk is be a kocsiba. Az asszonyok és a gyerekek a kocsiban. Télen is: Ezek a jőban is mezitláb voltak. Nem fáztak. Abban az időben tüzet is raktak, míg farkasok voltak, hogy ne támadják őket meg. Voltak, akik utánélesztették a tüzet. Még világossal meg köllött állni, hordták a faanyagot. Abban az időben sűrűbben meg köllött állni, fa akkot volt.

Ételek: gyökértől kezdve mindant ettek. A gyógyfüveket is általában ismerik. De a nyulat, meg megették a kutyát is, ha éppen más nem volt, mindent megették.

Vándorjelek: Az Öregnél/Boti/ van lerajzolva. Hagytak, de fajtánként, szóval csak a fajtabeli értette, a másik pont az elkenkezőjét értette a jelen.

Pl. én megbeszéltem magával, hogy ha +-t rajzolák, akkor D-re megyek, a másik meg azt hiszi, hogy akkor E-ra mennek. Végeredményben ilyen átrázás a másikkal szemben.

Vándorlás: A Boti még az Öregapjától hllotta, akinek az Öregapja mesélte: Ha elindultak egy ilyen hosszú utra, akkor 3-400 km-t megtettek, közben pihentek, akkor talál- tak egy olyan alkalmas helyet, ami űnekik kedvező volt, minden szempontból- gyümölcs, vad, fa, - ott sátort csi- náltak, de fából, é nem vályogból, azt betakarták föld- del. Ha lehetett, ki magoslatra, hogyha eső vagy vale- mi volt, akkor az ne érje őket, ha az lefelé folyik. Ha a sátor tetején, éppen mind a jurtákon, lyukat hagy- tak, középen égett bent a tűz.

Előreküldtek ilyen futárszerű valakit, és földetítették a dolgokat. - En szerettem neki ilyen akasztott ember kö- xizük telét, nekem megmutatja, mondja a dolgokat. - A futárok nem szétszóródva, hanem 15-20 km-es sugaru részben 3-4 ment ki, és akkor azok minden 3., 4. este jelezték, hogy mi van, jelet hagytak, ill. megjelentek és beszámoltak a legidősebbnek, a vajdának.

AK: Móssi József
gy.1.: 1983. szept.8.

Elmondták, hogy hol vannak a nehézségek, hogyan lehet menni a kocsinak, minden ilyen dolgot.

Nők: Az asszonyok nem szólhattak semmibe bele, nem is kérdezhettek, úgy, mint mostann. A Boti vagy 5 m-el előrébb az utcán, mind a mama/ida néni/. De ezek úgy szeretik egymást, mind két taknyos gyerek.

Az asszonyt ha valaki megsértené! Az Öregnek minden ruhája zsebiben van egy borotva, az ilyen jó ezélespengéjű borotva, hátul megtámasztós, tehát nem biceklik el mindenfele. Tehát direkt úgy volt csináltatva. Összeszedelné azt a borotvával, aki a feleségit megsértené.

Vajda: Az Öreg Botit megkérték, első este/a halál után/ a fiatal Rupi-gyerek, mikor virrasztottak, de nem vállalta el. -Ha nem lenne beteg a feleségem, meg hát Öreg is vagyok! - asszonya.

A kis Rupi /nem jó vajdájk/, erkölcstelen életet élt. Hogy félős, az nem a legfontosabb szempont.

Vajda-választás: Összeült az egész társaság, aki valamit számít, tehát férfi, nő, gyerekek vannak, és bizony korhoz is kötik, pl. 2 gyereke van, vagy 3, gondolkodni tud, és olyan a gondolkodó-tehetsége, hogy nem részeges, tehát lehet számítani rá, az ott lehet.

Itt nem küll az egész telepre gondónyi, mert kb. itt van legalább 60 család. Abból kb. 15 - sui számít, tehát 1-1 család feje, - tehát egymás köztudóntik el.

Akire részegvaznak, azt tudomásul kell venni, ha tetszik, ha nem. Ha véletlenül a Botira, az kénytelen lesz el fogadni. De van olyan szituáció, hogy ha 1 évig ő a vajda és nem tudja ellátni a feladatát, akkor leszavazzák, leváltják. Ő már előre megmondta, hogy ő nem tudja ellátni a feladatát /Boti/.

Mert eléggé elfoglalt ember a vajda, meg oda is kell csapni ottan, mert ott néha úgy kell igazságot tenni, hogy "ököljog". Jól összerugdosta, verte őket, közben kijózanodtak, aztán akkor csodálkoztak, hogy mi volt. Ez még most is fűnnáll.

Régen: Ünnepeles a volt a Választás, de mikor vajdát választottak, 1 héti ünnepeltek, és nem dolgoztak.

A vajdaság, nem örökelhető. Úgy volt régen, de aztán rájöttek, hogy vót akinek hülye volt a gyereke, így most nem. Most főleg, aki annyira kulturált, hogy írni-olvasni tud, és el is tudjon intézni valamit. Ez követelmény. Mert itt a Megyei Pártbizottságon a megye cigányügyeinek intézője, őt tekintik fő-vajdának, pedig nem cigány.

A meghalt vajdáról -rupiról: A halála után a cigányok is betartják, hogy a halottról vagy jót, vagy semmit. Hát végeredményben ezt akkor is mondta a mama, hogy nem a Rupi a rossz, hanem a felesége. Az Öreg szerint először a purgatóriumba, utána a mennyországba kerül.

Ő a nagycsaládot úgy kézbe tudta tartani, most elkezdődik a marakodás, egyik a másikra nem tudnak hallgatni.

12.
BUDAPESTI
408-86
KÖNYVTÁR

Virrasztóban: 3 gyertya ég csak, páratlan, és ha elég, akkor gyújtják meg.

A /konyhában/ hárman ülhetnek csak az egyik oldalon, a másikon megint / ott ül egyiken a feleség, Gyuri felesége és Csomi felesége-a két sógornő/.

Rekedt, aki kínált, ő a második fiu. A kis Rupi nem kerülhet a öreg szeme elé, erkölcstelen életet élt. Most ő a család feje, a legidősebb fiu, ő intézi a dolgokat. Ő, mind egy trónörökös, míg nincs új vajda- A legidősebb fiunk jobba van a szülőkkel is egy szobában aludni.

A nőknek semmi joguk sincs, mindent a férfi intéz.

Rekedt-másodhegedűs. A Kis Rupi félős, talán mert nem tisztá a lelkiismeretét. Ha valakit egyen kell ütni, akkor nem számít, de a halottól félnek.

Étalt egyszer kell vinni, először. Vannak, akik minden este visznek, páratlan üveggel, a Közösbe teszik, van egy sarok, ahova le kell rakni, az üvegeket, onnant kínálják a vendéget. A háziak is vesznek. Aki hoz, az beteszi a sarokba, a "közösbe".

101-16
1983.09.12.

Kovács Rupi Rudolf, a vajda temetése - 1983. szept. 12.

A gyűjtő helyszíni megfigyelései:

A temetés előtt 1-2 órával a férfiak az ÉDOSZ-ban /vendéglő a temetőhöz közel/ gyülekeztek. A feleség és a nagynéni+Jolán ezalatt otthon voltak.

- Az ÉDOSZ-ban 4 csoport különült el: fiatalok, középső csop., idősebbek és az idősek /lásd "Az ÉDOSZ-ban, a temetkezés előtti gyülekezőhely/.

- A családtagok nem voltak jelen

- Italoztak, első korty dtto a földre

- Temetés fél négykor du. Előtte Kis Rupi bevitte a halott ruháit, a "gyászhuszár", a halottöltöztető átöltöztette.

- A nők kb. 3 óra tájban bejöttek, le nem ültek, csak megbeszéltek a dolgokat.

- Megérkezett a feleség, testvérek, gyerekek, elindultunk az ÉDOSZ-ból a temetőbe. Sorrenden nem fedeztem fel, általában a nők külön mentek, ill. külön a rokonok és a hozzátartozók.

- A ravatalozónál, a halottasháznál a temetőben egy nagy terembe mentünk, ahol mindenki elfoglalta a helyét. A családtagok valamit tárgyaltak külön /Kis Rupi+ édesanyja, nagynénije -/, később kiderült, hogy a halottöltöztetőt rábírták, hogy mutassa meg nekik a halottat a felravatalozás előtt a hűtőházban, közben Rupinak édesanyja pénzt /mennyit?/ adott át. A hűtőházba csak a Fközvetlen családtagok és a testvérek, ill. azok gyerekei mehettek be :Kis Rupi, az anyja, Zoli a R kedt felesége,/Zoli a zenészeket hozta, nem volt jelen/, Jolán rosszul érezte magát, nem jött be, hasonlóan Gyuszi sem. Jelen volt még a halott testvére -Csomiés fia, lánytestvére Bubó, sógornők és a kisfiu /legkisebb gyerek/

- A hűtőházban a halottnak csak a fejéről vették le a leplet, Csopi, a bátyja rögtön zsebkendővel letörölgette az arcát, hogy "ne legyen véres, piszkos".

- A jelenlevők nagy jajgatásba kezdenek, "Jaj, Rupi,Rupi", "néz-zétek, csak alszik", ...

- az ő halottöltöztetőnek Kis Rupi egy csopó papírpénzt adott át /talán ezt kapta korábban anyjából/ és az a halott belső zsebébe esusztatta.

- Bubó, a lánytestvér egyszercsak egy rántással lerántotta a halottról a leplet, hogy meglássa, "minéne megvan-e" a boncolás után.

- Betolták a halottat a ravatalozóba
- Nagy sirás-rívás, jajveszékelés, közben megérkeztek a cigányzenészek, magyar nótákat játszottak.
- Jobbról a férfiak mentek sorba a koporsó elé, és egyenként beszéltek hosszasan, halkán a halottnak- bucsuzkodtak? -pl. a keresztfia
- Kis Rupi, az anyja, Jolán - hátrébb a virágok után középen.
- A koporsóhoz megy Csopi, a bátyja is, sokáig időzik ott, fogja a koporsó szélét, valamit ott csinál - feltételezés: Pálinkásüveget tesz a koporsóba. Mögötte állnak a halott fia.
- Odamegy később Kis Rupi is.
- Jolán a tuloldalról közelíti meg, nagyon siratja apját.
- Utána kimegy fiutestvérével/Gyuszival?/ az udvarra, rosszul érzí magát, kint sirat / lásd szalagon!/
- A feleséget, a nagynénit/Bubó/ és a gyerekeit felengedik a ravatalhoz.
- Kiviszik a halottat, hogy rátegyék a koporsó fedeleét.
- Jolán nagyon jajveszékel, rosszul érzí környéké
- Közben a zenészek játszanak
- A családtagok ismét körülveszik a koporsót
- Megérkezik a fényképész / Maszek/ és kérésére a család tagjai koporsóra helyezett kézzel lefényképezkednek
- Megérkezik a pap és a kántor, megkezdődik a hivatalosé temetési szertartás
- A családtagok nem is imádkoztak, nem is figyeltek a pap beszédére, semmi meghatódás, végigvárták szinte köhömbösen a szertartást. Néhány cigányill. jelenlévő magyar imádkozott.
- A pap végzett a szertartással, elindultak a bal oldali ajtón kifelé.
- Az ajtó előtt elindul a pap a kántor, mögöttük a halottas kocsi, a kocsi után az zenészek /két hegedüs/ és nyomában a férfiak, a családtagok és szűk rokonsága, a férfiak után mennek az asszonyok, ill. a gyászolók.
- Egészen a sírhelyig zenekar nótákat játszik, + hangos siratás /Főleg Jolán és Bubó/.
- A sírhely: Kovács Rupi Lajos - a halott édesapja mellé, rátemetkezés , édesanyja sírjára.

75
BUDAPESTI
608-86

- 3 -

- A sírhely"előkelő" helyen, a ut mellett, és a főkapuhoz közel az első sorban volt.
- egyik oldalon a "nagy család", mögöttük, mellettük a gyászolók, résztvevők, szemben a cigányok, oldalt a pap és a kántor.
- Jolán, Bubó, az anyja, Jolánt áttölleli Gyuszi, mellettük Rekedt, Kis Rupi, Csopi, hátrább Zoli felesége apjával,
-
- A zenészek két nótát végigjátszottak, közben leszedték a kocsirol a kóporsót és a sír fölé / deszkákra/ tették
- nagy sírás /magnó/
- A pap ceremóniája
- A kóporsót készültek leengedni, nagy jajveszékelés - "még ne",
- A kántor szólta, hogy még várjanak, akkor a zenészek játszottak, majd elkészöntek, elmentek.
- kötéllal leengedték, senki sem mozdult
- Zoli rádobott egy göröngyöt /szemközti oldalon, a többiek nagyon ránéztek - /? nem szokás,? - Zoli felesége magyar/.
- Még néhányan dobtak hantot, pénzt nem láttamé
- Jolán és Gyuszi közben rosszul lettek / mikor a kóporsót engedték le, utána akartak ugrani, Rekedt -Zoli fogta le őket/ és Kis Rupi beszélt nekik/.
- Hantolás, nagy jajveszékelés, sírás
- A pap elvégzi a szertartást, elkészön / elmegy a kántorral/
- Elkezdik keresni a zenészeket, hogy most kellene játszani!!!
- Ráhelyezik a sírra a koszorukat, virágokat, vége a temetésnek mindenki elindul az ÉDOSZ-ba a Terra. Zoli és magy. felesége a temetőajtóban fogadja a részvét-nyilvánításokat / csak magyarokat láttam/.
- Majd ők is elindultak.
- Terra a néprajzosokat akkor már nem hívták meg, holott a virrasztáson Rekedt-Zoli határozottan invitált bennünket - ?
- Egy-két fotó ürügyén visszamentünk az ÉDOSZ-ba, az előhelyiségben férfiak ültek /cségek, -nagy család/, ők nem ehettek, nem ihattak, másik oldalon nők. A sarokban a két bátyy-Csomi és Gyuri. Rekedt rendezkedett, intézkedett és Csomi fia is kint tartózkodott. Bent egy teremben terített asztaloknál a sort ültek. Átvették a fényképeket /Rekedt/, de nem invitáltak bennünket újból, így sajnos a torom nem voltunk jelen.